

Ponedjeljak, 29. septembar 2008.

Svedok Eric Hendriks

Otvorena sednica

Optuženi su pristupili Sudu

Početak u 9.04 h.

Molim ustanite. Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju zaseda. Izvolite, sedite.

SUDIJA ORIE: Gospodine sekretare, molim vas, najavite predmet.

sekretar: Dobro jutro, časni Sude. Dobro jutro svima u sudnici. Ovo je *Predmet IT-06-90-T, Tužilac protiv Ante Gotovine i drugih.*

SUDIJA ORIE: Hvala, gospodine sekretare. Gospodine Hendriks, pre nego što nastavimo, podsećam vas da ste još uvek pod svečanom zakletvom koju ste juče dali na početku vašeg svedočenja. Gospodine Kuzmanoviću, vi ste tražili od svedoka da pripremi listu dokumenata čiji je isključivo on autor u to vreme bio. Gospodine Kuzmanoviću, razmotrili smo da li da ohrabrimo svedoka da to učini. Preko vikenda smo pogledali prepisku ECMM-a i Pretresnog veća, i mislili smo da se to može bezbedno učiniti a da se na bilo koji način ne meša s razlozima zašto su dokumenti redigovani. Međutim, gospodin Hendriks je pripremio listu ali se nije ograničio samo na dokumente koje je on sam sastavio. Zbog toga, ja predlažem... mislim da je to razlog zbog čega je potrebno i vi to da znate kako biste bolje unakrsno ispitivati, pre nego...

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Da, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Sada, jedan od problema koji vidim je taj što se na spisku koji je pripremio gospodin Hendriks ne nalazi samo njegovo ime. Zbog toga, bojim se da ćemo morati i ovaj spisak ponovo da redigujemo, kako bi vam on isključivo te informacije dostavio.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Časni Sude, ja znam koje je on konkretno napisao, a nisu bile redigovane, a to je 812... i ja mogu da prođem kroz tu listu sada, časni Sude, jer ja tu listu već imam: dokazni predmet Tužilaštva P812 – ovo su usput sve dokazni predmeti Tužilaštva: P814, P818, P945 i P957. Ostali dokumenti... mene je pozvalo Pretresno veće, i ja cenim pomoć koju sam dobio od Pretresnog veća. Mi smo prošli kroz preostale dokumente, i to su dokumenti koji su... svi su bili redigovani, i za koje nisam bio siguran da li ih je on sam napisao ili je on... ili je svedok bio jedan od autora. I to su bili oni za koje sam to tražio, časni Sude. možda da pitamo svedoka o tome, ili ukoliko je on to dostavio Pretresnom veću, to bi bio pravi pravac.

SUDIJA ORIE: Da. Ali je problem taj što je on to dostavio na način da tamo gde nije bio jedini autor se na listi pored njegovog imena pojavljuju i imena ostalih osoba koji su to pisali, tako da moramo... Zamoliću gospođicu van den Berge da možda ponovo izuzme sa spiska te dokumente koje nije isključivo pisao gospodin Hendriks, i da vam potom to dostavi. Da li bi to bilo...

Fond za humanitarno pravo
dokumentovanje i pamćenje

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: To bi bilo odlično. Hvala.

(Pretno veće se savetuje)

(Pretno veće i Sekretarijat se savetuju)

SUDIJA ORIE: Gospodine Kuzmanoviću, vi ćete dobiti listu, iako veoma kratku listu dokumenata čiji je autor isključivo gospodin Hendriks.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Hvala časni Sude. Cenim to.

SUDIJA ORIE: Gospodine Hendriks, hvala vam pre svega što ste tokom vikenda uradili vaš domaći zadatak. Hvala vam na tome. Gospodin Kuzmanović će sada nastaviti svoje unakrsno ispitivanje.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Da. Hvala časni Sude.

svedok: Eric Hendriks

UNAKRSNO ISPITIVANJE: ADVOKAT KUZMANOVIĆ - NASTAVAK

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Hvala vam gospodine Hendriks što ste prošli kroz ta dokumenta. Cenim to.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Pre nego što pređemo na ta dokumenta, molio bih da prikazemo 65 ter dokument broj 2410.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Gospodine Hendriks, to je vaša izjava od 18. aprila 1996. godine.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Molio bih da pređemo na drugu stranicu te izjave. Druga stranica same izjave, a ne druga stranica dokumenta.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Ova izjava, gospodine Hendriks, nije bila deo vašeg... nije bila deo vaše... izvinite. O ovoj izjavi nije bilo reči tokom vašeg glavnog ispitivanja, gospodine Hendriks. O tome smo nakratko govorili u petak. Prvi deo vaše izjave ovde, u vrhu druge stranice, govori o tome kako je vaš utisak bio da su Hrvati bili u mogućnosti da zauzmu Krajinu za dva dana, i vi ste tu naveli nekoliko razloga, a prvi je bio da je Operacija Oluja bila dobro pripremljena i sprovedena neočekivano. Kada kažete da je "Operacija Oluja bila dobro pripremljena i sprovedena", šta pod tim mislite?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Upravo ono što piše – takva operacija kao što je bila Operacija Oluja može uspeti samo ukoliko je dobro pripremljena i tako i sprovedena, dakle brzo i pametno.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: U redu. Razumem da je brzina i pamet procena koju ste dali na osnovu vaših zapažanja, ali šta su bile konkretne stvari koje su to učinile brzim i pametnim?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Ne mogu mnogo o tome da govorim jer ja nisam bio prisutan. Ja sam se nalazio u bunkeru i nisam bio u mogućnosti bilo šta da posmatram. Ali sama činjenica da je to bilo završeno u jednom danu me je navelo da kažem da su oni uspeli da to brzo izvedu.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Sada, vaš drugi razlog je bio taj što Vojska Republike Srpske Krajine nije bila dobro oporemljena i organizovana. Da li se to zasnivalo na vašim zapažanjima dok ste bili u sektoru Jug, pre Operacije Oluja?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Ne, jer u stvari, nama nije bilo dozvoljeno da osmatramo linije Vojske RSK. Ali mi smo kasnije videli kako su u stvari one izgledale, i mi smo zaključili da... dakle, da distribucija nije bila tako čvrsta...

prevodioci: Ispravka prevodioca: Odbrana nije bila tako čvrsta.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Da li ste imali ikakve naznake da je krajem jula 1995. godine bila sprovedena mobilizacija svih vojno sposobnih muškaraca u Krajini?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Da, jer između ostalog, prijatelj mog prevodioca je bio mobilisan. Dakle, bilo je rečeno da su tada svi vojno sposobni muškarci bili mobilisani.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: U tački 4 ovog dokumenta piše: "Većina odbrambenih snaga Vojske RSK se povukla nakon što su to preporučile vlasti Krajine (preko Radio Knina) da stanovništvo što pre ode." Da li ste vi razumeli da je Radio Knin emitovao poziv stanovništvu na evakuaciju iz Krajine?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Nisam baš siguran kako je to funkcionisalo. To sam ja čuo od svog prevodioca koja je to takođe čula od nekog drugog, i tako je to išlo. Tako da nisam siguran oko toga.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Samo kako bi... da to malo razjasnimo, da li ste vi čuli od vašeg prevodioca da je Radio Knin emitovao poziv na evakuaciju lokalnog stanovništva? Da li je to tačno?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Da. Ja sam to čuo od mog prevodioca, da.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Da li se sećate imena tog prevodioca?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Bilo ih je dve. Znam samo njihova imena: Renata i Sandra.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Hvala vam, gospodine. Nešto dalje, na drugoj stranici vašeg dokumenta na samom dnu, vi kažete: "Hrvati nisu želeli da unište važne gradove jer oni žele da ih što pre nasele sa svim DP (*displaced persons*)..." Pretpostavljam da je reč o raseljenim licima, je li tako?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: (*nema verbalnog odgovora*)

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Vidim da klimate glavom? DP znači raseljena lica, je li tako? Da?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Da.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: ”...iz primorskih područja.” Odakle ste vi dobili informaciju da Hrvati nisu želeli da unište važnije gradove?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: To je u stvari bio zaključak do kojeg smo samostalno došli jer Knin nije bio uništen kao ni drugi veći gradovi. A Hrvati su imali taj problem sa raseljenim licima, i mi smo do toga kasnije došli. Tako da to nismo čuli od... mi nismo čuli o tome od nekog drugog, već je to bio naš zaključak.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Na sledećoj stranici vaše izjave, na stranici broj 3, na samom početku, kaže se: ”Prema proceni generala Foranda, komandanta UN sektora Jug, predah u granatiranju mogao je biti zbog toga što je došlo do sporazuma između Tuđmana i Miloševića kako bi se izbegao pokolj, kako bi se dala prilika stanovništvu da pobegne u Bosnu/Srbiju.” Da li je ovo nešto što ste vi direktno čuli od generala Foranda?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Ja to nisam direktno čuo, ali ja znam da je general Forand i sam napisao svoje zaključke o situaciji u Operaciji Oluja i mislim da smo o tome razgovarali. Tako da je u stvari to bio njegov zaključak o tome.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Vi niste imali nikakvih indicija da se to dogodilo, mislim na sporazum Miloševića i Tuđmana, zar ne?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Ne, ja nisam, ali mogu to da zamislim.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Nešto dalje u tom paragrafu, pominju se neka nagađanja o ”novom RS generalu”, koji je stupio u redove Vojske Republike Srpske Krajine neposredno pre Operacije Oluja ”koji je odigrao veliku ulogu u slamanju otpora vojske na način što je komandante savetovao da ne pružaju otpor, već da spasu što je moguće više života.” Odakle vam informacija koja vas je dovela do ovog zaključka?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Verujem da se radilo o istom sažetku generala Foranda, ali nisam siguran.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Dobro. Samo kako bi mi bilo jasno, procena koju ste napravili, na osnovu onoga što ste mislili da je došlo od generala Foranda – da li to znači da je novi general u stvari slomio volju sopstvene vojske za otporom?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Ne toliko volju za otporom, već volju da se u jednom trenutku kaže: ”Ljudi, ne dozvolite da se desi masovni pokolj, bežite na vreme.” Nešto poput otga.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Ali gospodine, u vašoj izjavi se konkretno kaže da je taj novi RS general odigrao veliku ulogu u slamanju otpora vojske. A pod vojskom se misli na Vojsku Republike Srpske Krajine, je li tako?

SUDIJA ORIE: Gospodine Hedaraly?

Fond za humanitarno pravo
dokumentovanje i pamćenje

TUŽILAC HEDARALY: Izvinjavam se, časni Sude. Ukoliko želi da predoči izjavu svedoka, onda treba precizno da kaže da u izjavi piše "može biti" a ne da je to utvrđena činjenica.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Mislim da je pitanje veoma jednostavno i da govori samo za sebe.

SUDIJA ORIE: Mislim da je kontekst dovoljno jasan, a to je da se opisuje mogućnost – "može biti". Ja drugo pitanje imam na umu: Novi RS general, ko je to?

SVEDOK HENDRIKS: Ne znam njegovo ime.

SUDIJA ORIE: Izvolite nastavite, gospodine Kuzmanoviću.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Hvala, časni Sude.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Da li je to možda bio general Mrkšić? Da li vam to ime išta govori?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Ne.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Da se vratimo na moje ranije pitanje, u vašoj izjavi konkretno se kaže: "Novi RS general je odigrao veliku ulogu u slamanju otpora vojske..." Moje pitanje je: Reč je o vojsci Republike Srpske Krajine, je li tako? On govori o sopstvenim oružanim snagama?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Da.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Dakle, ponovo ću vam postaviti pitanje: zaključak koji se ovde može izvući je da je general Republike Srpske Krajine slomio otpor sopstvene vojske?

TUŽILAC HEDARALY: Izvinjavam se. To pitanje je postavljeno...

SUDIJA ORIE: Pitanje je bilo postavljeno, i ne samo to, već je svedok precizno objasnio šta je mislio kada je to rekao. Nemojmo da... on je rekao "masovno" i "potom odlazak". On je... Izvolite nastavite.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Nešto dalje u ovom paragrafu... ili u ovoj izjavi na ovoj stranici, gospodine, u paragrafu koji počinje: "Ukoliko vlasti..." Negde osam redova niže, nalazi se rečenica gde se kaže: "Nedostatak reakcije na zahteve o rezultatima istraga brojnih ubistava o kojima je izvestio UNCIVPOL..." i onda se tu kaže: "Brojka do 3. oktobra 1995. godine je 84... kao i nedostatak patrola na udaljenim područjima kako bi se zaustavili ovi incidenti naglašava stav vlasti." Ja sada imam nekoliko pitanja vezano za ovaj deo vaše izjave. Hrvatska policija nije imala obavezu da dostavlja ikakve rezultate istrage civilnoj policiji UN-a. Da li je to tačno?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Ja ne znam da li jesu ili nisu imali takvu obavezu, ali ukoliko je UNCIVPOL pitao za to, očigledno je da nisu dobijali zadovoljavajuće odgovore.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Vi lično ne znate kakve je istrage vodila hrvatska policija. Tačno?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Da.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Mislite da ono što sam rekao je tačno?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Da.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: A vi ne znate koliko je ljudi možda bilo uhapšeno ili kolikom je broju ljudi suđeno, ili su osuđeni, ili oslobođeni. Tačno?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Da.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Nešto niže u ovoj istoj izjavi, u sledećem redu se kaže: "Mislim da su vlasti morale biti u mogućnosti da spreče većinu kaznenih dela slanjem "letećih patrola" kao i hapšenjem i kasnijim kažnjavanjem zločinaca." Moje prvo pitanje za vas jeste: šta su "leteće patrola"?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Ne treba to doslovno da shvatate kao što piše, već je to jednostavno patrola koja se kreće po području ovde i tamo, i to ne redovnim pravicima, već tamo gde se ne očekuje.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Vi kažete u nastavku te rečenice: "Hapšenjem i kasnijim kažnjavanjem." Da li vi smatrate da bi ljude trebalo hapsiti i kažnjavati bez ikakvog pravosudnog postupka?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Ne. Nisam tako mislio. Uvek mora postojati i sudski postupak.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: I jednostavno, ako je neko uhapšen, to nužno ne znači da on mora biti kažnjen, ukoliko nije osuđen. Tačno?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Ne. Sud odlučuju o tome.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Časni Sude, nudim na usvajanje 65 ter dokument broj 2410.

SUDIJA ORIE: Gospodine Hedaraly?

TUŽILAC HEDARALY: Nemamo prigovor.

SUDIJA ORIE: Mislite na celu izjavu, gospodine Kuzmanoviću?

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Da, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Da. Da li je odobrenje dato za celu izjavu?

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Pitaću, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Da. Mislim da bi to bio najbolji način, jer bi to bila više manje, izjava po Pravilu 92 ter, osim ukoliko ne želite da ograničite na jedan pročitani deo, ali u tom slučaju nema potrebe da se nudi na usvajanje, zar ne?

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Ne, ja želim to da ponudim na usvajanje, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Ne, onda u redu.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Hvala.

SUDIJA ORIE: Proći ću kroz to brzo.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Svakako.

SUDIJA ORIE: Da li znamo da li je svedok imao priliku da pregleda ovu izjavu? Gospodine Hendriks, da li ste nedavno pogledali ovaj dokument i da li ste imali priliku da pregledate i da vidite da li tačno prenosi ono što ste tada izjavili, ili je određeno vreme niste videli?

SVEDOK HENDRIKS: Da li mislite na moju izjavu iz 1996. godine, časni Sude. Ja sam je u stvari ponovo pročitao prošle nedelje.

SUDIJA ORIE: Kada ste je ponovo čitali prošle nedelje, da li ste našli da je precizno preneto ono što se nalazi u vašoj izjavi koju ste dali 1996. godine?

SVEDOK HENDRIKS: Da. Ali prošlo je 13 godina, i ja nemam razloga da dajem drugačiji pogled na stvari. I to je tada navedeno u pisanom obliku kako sam tada smatrao.

SUDIJA ORIE: Mogu li onda da shvatim vaš poslednji odgovor – da ste vi tu izjavu dali u to vreme po vašem najboljem sećanju, istinito i da vi ne biste dali drugačije odgovore od odgovora datih u to vreme, kada bi vam se danas postavila ista pitanja?

SVEDOK HENDRIKS: Ovaj dokument je lična priča. To je samo... On se ne zasniva na standardizovanom popisu pitanja, suprotno od onog što sam pisao u dokumentu u to vreme; i u to vreme, to je bila moja istina.

SUDIJA ORIE: I vi i dalje smatrate ovu izjavu istinitom, po vašem najboljem sećanju, danas?

SVEDOK HENDRIKS: Da.

SUDIJA ORIE: Smatram da je ovo bila potvrda koja nam je potrebna po Pravilu 92 ter. Gospodine Hedaraly, vi nemate problem oko toga? U tom slučaju, gospodine sekretare, molim vas da dodelite broj izjavi iz 1996. godine ili radije da kažem pisanom izveštaju gospodina Hendriksa?

sekretar: Časni Sude, to će biti dokazni predmet Odbrane broj D820.

SUDIJA ORIE: Dokazni predmet Odbrane broj D820 se usvaja u spis.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Hvala časni Sude.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Gospodine Hendriks, bili ste dovoljno ljubazni da preko vikenda pregledate mnoge izveštaje ECMM (Evropske posmatračke misije), kako biste pogledali i ostale osim onih koje ste vi identifikovali i koje ste isključivo vi napisali, i ja bih brzo želeo sa vama da prođem kroz to.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Molim da se prikaže dokazni predmet Tužilaštva P951.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Gospodine Hendriks, ovo je dokument od 9. septembra 1995. godine, a naslov mu je "Specijalni izveštaj o stanju kulturnog nasleđa u bivšoj Krajini". Mislim da ste u glavnom ispitivanju imali neka uopštena pitanja o tome, ukoliko ne grešim. Vi u nekoliko navrata navodite, na primer u Cetini, Vrliki i u... izvinjavam se, Biskupija, konkretno..... i Milaši, navodite konkretne crkve, bilo katoličke ili pravoslavne, bilo da su oštećene ili netaknute. Ali većinom se u ovom izveštaju ne navodi koja je crkva - katolička ili pravoslavna – bila oštećena ili neoštećena. Tačno?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Da, to je tačno.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Da li postoji neki poseban razlog, koliko vi znate, zbog čega vi niste, osim u tih par slučajeva, napisali o kojoj se crkvi radi, da li je bila katolička ili pravoslavna crkva bila oštećena ili neoštećena?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Potpuno je moguće da mi u to vreme nismo znali čija je crkva to bila, tako da ja nisam... ja nisam napisao konkretnu odrednicu o tome.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Sledeći redigovani dokumet za koji ste rekli da ste ga pisali je dokazni predmet Tužilaštva broj P955.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Molim da se to prikaže.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: To je dokument od 7. septembra. Na drugoj stranici dokumenta, pri njegovom samom kraju, vidite da se navodi srpski gospodin koji ima hrvatskog prijatelja, a komentar je sledeći: "Hrvatski prijatelj je rekao da se pljačka ne može zaustaviti jer se osveta ne može zaustaviti u zemlji koja je u ratu, gde nema pravnog reda i zakona.". Procena prijatelja tog srpskog gospodina – šta vas je navelo da to stavite u vaš izveštaj?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Komentar tima je imao istu vrednost kao pisac kome se to pripisuje. U stvari, to je bilo moje sećanje u to vreme, jer čak i u Hrvatskoj ljudi nisu smatrali da vlada zakon tamo, a zašto bismo mi u to onda verovali. Drugim rečima, on je to rekao, a to je nešto Operacija Oluja šta se čovek mora naviknuti. I tog dana se to tako pojavilo u mojim mislima kao nešto što sam želeo da zapišem. To je moje mišljenje, a više instance sa tim mogu da rade šta im je volja.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Ali u određenom trenutku su pljačke i ubijanja prestala, zar ne?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Ne mogu tačno da kažem. Ja sam na tom području bio do kraja oktobra, a kada sam otišao, tada pljačke i ubijanje još uvek nisu prestajala.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Dakle, vaša je procena da pljačke i ubijanja krajem oktobra 1995. godine uopšte nisu prestale?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Ne sećam se više. Trebalo bi pregledati izveštaje iz tog vremena. Ali koliko se ja sećam, nije prestalo kada sam ja odlazio sa tog područja.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Drugi izveštaj koji ste vi napisali je 65 ter dokument broj 5475. Ovo je izveštaj od 2. avgusta 1995. godine. To je pre Operacije Oluja, je li tako?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Da.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Vi na sredini ovog paragrafa kažete, a to je tačka 2: "U KenBat..." što znači Kenijski bataljon "... sastanak, čuli smo da je Republika Srpska Krajina granatirala područje Strmica-Grahovo najmanje 50 puta artiljerijom, i da su sada zauzeli njihove položaje i da pokušavaju da reše probleme sa snabdevanjem." Sada, pre Operacije Oluja, prema vašem izveštaju, Republika Srpska Krajina je granatirala područje Strmica-Grahovo, je li tako?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Tu piše na osnovu informacija Kenijskog bataljona, da je RSK bombardovala, i ja sam to preneo, ali ja nisam siguran da li je to bilo tačno.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Ali, zar nije stav Republike Srpske Krajine bio da treba preduzeti kontranapad i povratit Bosansko Grahovo koje je osvojila Hrvatska vojska?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Ne mogu tačno da vam kažem kakva je bila situacija jer to nije bilo područje našeg interesovanja, ali mi smo nastojali da se upoznamo s tim šta se tamo događalo. Ali, da li je to bila artiljerija RSK, to takođe može da bude i pogrešan utisak Kenijskog bataljona, jer u stvari nije istrage o tome ko je koristio artiljeriju i gde.

SUDIJA ORIE: Gospodine Kuzmanoviću, nisam ranije intervenisao čekajući da svedok da odgovor, ali ukoliko pitate o izveštaju i ukoliko svedok kaže: "Pa, to su oni rekli, a da li je istina ili nije..." a onda je vaše sledeće pitanje "Ali, zar nije stav..." Dakle, naravno, ukoliko svedok ne zna da li se to uopšte dogodilo, a vi mu postavljate pitanje da kontekst stavi nešto za šta on kaže da ne zna ni da je to istina ili nije – to onda nije od velike pomoći Pretresnom veću.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: (*preklapanje govornika*)... Shvatam, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Ali srećom, svedok je u svom odgovoru to objasnio. To je veoma teško za njega da odgovara.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Shvatam to, časni Sude. Ono što me zbunjuje je to da gde god se navodi da Republika Srpska Krajina granatira ili čini neke radnje, on o tome ne zna, ali gde god se navodi da Hrvati nešto čine, sve to odjednom postaje...

SUDIJA ORIE: Ovo nije bio prikladan komentar, gospodine Kuzmanoviću.

TUŽILAC HEDARALY: Hvala.

SUDIJA ORIE: To je prvo. Drugo, postoji ovde jedan razlog, pošto je RSK stavljena u, kako biste vi to nazvali, ne u zgrade već pod...

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Znake navoda.

SUDIJA ORIE:...znake navoda. Zbog toga ja pre svega smatram da u ovom konkretnom slučaju ima razloga u pisanom izveštaju za odgovore koje je svedok dao. Da li su oni tačni ili nisu, svakako da o tome ne mogu sada da donesem sud. ali bi trebalo da se uzdržite od...

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Hoću, časni Sude, izvinjavam se.

SUDIJA ORIE:...iznošenja da svedok odgovara u takvom i takvom pravcu. Razumeću da je izvinjenje upućeno gospodinu Hendriksu.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Da, kao i Pretresnom veću.

SUDIJA ORIE: Da. Izvolite nastavite.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Časni Sude, nudim na usvajanje 65 ter dokument broj 5475.

TUŽILAC HEDARALY: Nemamo prigovor.

SUDIJA ORIE: Gospodine sekretare?

sekretar: Časni Sude, to će biti dokazni predmet Odbrane broj D821.

SUDIJA ORIE: Dokazni predmet Odbrane broj D821 se usvaja u spis.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Molio bih da predemo na dokazni predmet Tužilaštva broj P952.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Gospodine Hendriks, sada ću preći na izveštaje Evropske posmatračke misije, za većinu njih autori nisu navedeni, a to su dokumenti za koje ste vi rekli da ih niste pisali. Ali oni su svi uvedeni u dokaze preko vas, tako da ću vam ja postaviti neka pitanja o određenoj selekciji, samo da biste znali. Ovo je izveštaj od 6. septembra 1995. godine, i u tački broj 5, koja se nalazi na drugoj stranici, naslov je ''Ekonomska, industrijska i infrastrukturna pitanja''. U odlomku A kaže se: ''43.000 ljudi je nekada živelo u 43 mesne zajednice opštine Knin koja obuhvata površinu od 1.079 kvadratnih kilometara.'' Da li imate ikakvih saznanja, gospodine Hendriks, odakle potiču ove konkretne cifre, ili koji je izvor ovih podataka?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Ne.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Razlog zbog čega vas to pitam je taj... čulo se dosta svedočenja o tome koliki je broj ljudi živeo u opštini Knin i u sektoru Jug koji su otišpli pre i tokom Operacije Oluja. U najmanju ruku, prema ovom dokumentu ECMM, 43.000 ljudi je živelo u ovim zajednicama, a nema indicija o tome koliko je ljudi tu ostalo. Je li to tačno?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Pa, ja sam siguran da su uspeli da saznaju koliko je ljudi tada živelo tamo i koliko je ljudi i dalje bilo prisutno posle Operacije Oluja; procena je i o tome data, ali ja ne mogu da vam kažem koliko ih je tamo bilo.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: U redu. Hvala. Kasnije, u tom istom paragrafu, govori se o: "Kancelariji kninskog poverenika koja je imala 453 stanova pod njihovim nadzorom, ali da većina tih ljudi kojima su potrebni stanovi/kuće ili smeštaj nije želela da se useli u kuće izbeglih Srba." Sada, barem prema ovom izveštaju, čini se da raseljena lica nisu želela da se usele u stanove koje su napustili Srbi, je li tako?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Kako se tu navodi, da, to je tačno.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Molio bih da pređemo na dokazni predmet Tužilaštva broj P954.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Ovo je izveštaj. Dok se ne pojavi, ja ću vam dati njegov datum, gospodine. To je 11. septembar 1995. godine. u tački 2, govori se o političkim pitanjima i kaže se: "Tim Gospić je saznao od..." pa je onda tu redigovano "... Ličko-senjske županije da ova županija ima 3700 kvadratnih kilometara i 71.000 stanovnika." Sada, iz ovog dokumenta se čini, a ja vas molim da me ispravite ukoliko grešim – da je 71.000 stanovnika koji se pominju u tom paragrafu živelo tada u toj županiji ili okrugu. Tačno?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Ja ne znam. Ja nisam sastavio ovaj izveštaj. Pretpostavljam da je u to vreme na CC nivou došlo do sumiranja onoga što je u to vreme bilo poznato. Tako da ne mogu tačno da vam kažem da li je to bilo pre ili posle toga.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Hvala. Kasnije u ovom dokumentu, pod zaglavljem *Vojna, operativna i bezbedosna pitanja*, u tački Broj se kaže: "UN izveštava da se tokom nedelje čulo 500 do 600 eksplozija..." i zatim se prelazi na sledeću stranicu "... u jutarnjim satima u širem području Boričevcau pravcu bosanske granice. Nakon ovog granatiranja, u području Donjeg Lapca je stanje uzbune bilo svedeno na niži nivo, ali su policijske trupe HV-a još uvek tamo razmešteni na kontrolnim punktovimai nose kacige i pancirne prsluke." Sad, da li vi znate na koga se odnose u ovom paragrafu *policijske trupe HV-a*?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Ne.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Iz ovoga paragrafa se čini da je došlo do žestokih sukoba na ili u blizini bosanske granice i u blizini Donjeg Lapca, bar u vreme ovog izveštaja od 11. septembra. Tačno?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: to je sasvim moguće. Ne mislim da su oni to uneli u izveštaj bez ikakvog razloga.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Molio bih da vidimo dokazni predmet Tužilaštva P932.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Ovo je još jedan izveštaj ECMM-a koji je usvojen preko vas, gospodine Hendriks, a vi svakako niste autor ovog izveštaja, koji nosi datum 23. avgust 1995. godine. Ako pogledamo u odlomak 2d, tu piše: "Tokom posete Mogoriću, Tim Gospić je saznao od policajca u selu da je razlog za njihovo prisustvo bezbednost preostalih Srba kao i da prihvate one koji se kriju po šumama." Zatim dolazi komentar: "Činjenica da su ovi policajci iz jednog odeljenja severoistočno od Zagreba pokazuje da njihovi nadređeni strahuju da domaće policajce koriste za ove zadatke, kako ne bi uznemiravali i činili krivična dela protiv Srba." Da li vi znate da li je bilo lokalnih policajaca u novooslobođenim područjima?

SUDIJA ORIE: Gospodine Kuzmanoviću, možda je došlo do problema u prevodu.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Da li treba da ponovim pitanje, časni Sude?

SUDIJA ORIE: Intervenirao sam jer je to već dva puta učinjeno, tako da ne mislim da ponavljanje pitanja... da. Ali možda bismo mogli da potražimo objašnjenje od vas.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Svakako, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Vi ste upotreбили izraz "domaći policajci". Da li ste mislili na policajce koji su bili prisutni na lokalni?

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Da, časni Sude. Shvatam. Ja ću...

SUDIJA ORIE: "Domaći policajci" mogu da se prevedu na nekoliko načina i to može da dovede do problema.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Ja ću... Znam odakle to dolazi, časni Sude. Preformulisao ću pitanje.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Gospodine Hendriks, iz konteksta ovog paragrafa, jasno je da su policajci u ovom području... oslobođene Hrvatske bili policajci iz Zagreba. Sada, Zagreb se očigledno ne nalazi u sektoru Jug. Komentar o potrebi da se angažuju policajci iz Zagreba očigledno pokazuje da su određeni nadležni strahovali da upotrebe ono što se naziva ovde "domaći policajci", a to je očigledno tema ovog izveštaja. Sada, domaća policija - recite mi ukoliko grešim – u kontekstu ovog paragrafa, da li je to policija koja je bila razmeštena na lokalni? Tačno?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Pretpostavljam da je to tačno, da.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Sada, da li vam je u to vreme dok ste bili u sektoru Jug, gospodine Hendriks, bio poznat ijedan domaći policajac koji je tu bio rođen u oslobođenom području, a da je tu bio i raspoređen odmah posle Operacija Oluja ili je većina policajaca dovedena izvan tih područja, ukoliko znate?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Ne, ne mogu ništa da vam kažem o tome.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Hvala. Na sledećoj stranici, u odlomku 5, ponovo "Ekonomska, industrijska i infrastrukturna pitanja", i tu se navodi: "Prvi put je posle četiri godine voda iz reke Zrmanje počela ponovo da stiže u Zadar." Da li ste vi znali pre Operacije Oluja, da je dotok vode u područje Zadra koji nije bio okupiran bio prekinut?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Ne, nisam ništa o tome znao.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: U odlomku b, govori se o projektu dostavljanja stoke ljudima, i tu se pominje jedno ime koje je redigovano, da je on "bio zabrinut da je vladin plan povratka - da se ljudi što pre vrate svojim kućama, izvodljivo samo u velikim gradovima, ali ne i u malim selima i zaseocima." Sada bih želeo da vas pitam o dostavljanju žive stoke. Bilo je više indikacija tokom ovog suđenja, kao i u izveštajima, da je stoka bila odvedena ili od strane civila ili od strane hrvatskih vojnika. Iz ovog izveštaja se barem čini da je stoka trebalo da bude preraspoređena ljudima. da li ste imali ikakve naznake da je stoka koju ste vi videli bila pripremana za preraspodelu?

TUŽILAC HEDARALY: Časni Sude?

SUDIJA ORIE: Gospodine Hedaraly?

TUŽILAC HEDARALY: Pitanje u ovoj formi je u redu, ali ja ulažem prigovor na komentar koji je doveo do pitanja, a to je: "rečeno je tokom ovog suđenja" – a zatim se postavlja pitanje. Mislim da bi trebalo da bude obrnuto.

SUDIJA ORIE: U potpunosti se slažem sa vama da se radi o sugestiji, ali naravno da sugestivna pitanja u unakrsnom ispitivanju nisu kao takva zabranjena.

TUŽILAC HEDARALY: Nije samo stvar sugerisanja odgovora u pitanju, već i sugestija da ima dokaza tokom suđenja pre nego što on nešto kaže. To bi moglo da nevede na krivi trag...

SUDIJA ORIE: To je stari problem. Svakako ne odražava sve dokaze koje smo dobili do sada o živoj stoki na tom području i u kakvom je stanju bila. Međutim, takođe je tačno da barem jedan deo dokaza svakako govori o sistemu preraspodele.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Preformulisao pitanje, časni Sude. Ponovo ću pitati, i ne smatram da je bilo šta pogrešno u...

SUDIJA ORIE: Da. Ali možda ako postavite pitanje na takav način koji... da mi bude potpuno jasno šta pitate. Jer bi za mene bilo veoma teško da vidim da li je neka krava pripremljena za preraspodelu ukoliko se nalazi na livadi, ali naravno da postoje situacije koje mogu biti jasnije. Molim vas da još jednom postavite svedoku pitanje.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Učiniću to, časni Sude.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: U kontekstu... u kontekstu ovog konkretnog paragrafa, gospodine, nalazi se... u najmanju ruku se pojavljuje nekakav plan za preraspodelu

stoke ljudima. Sada, dok ste vi boravili u sektoru Jug, da li ste ikada imali priliku da primetite šta se činilo sa stokom i da li je bilo, u stvari, ikakve preraspodele žive stoke?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Jedina stvar koju sam video jeste da su ljudi utovarali živu stoku. Mogao je da bude to sistematski plan, ali je stoka mogla biti i krađena, ili su se mogle događati obe stvari, ali ja nemam nikakvih podataka oko toga.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Dakle, jedno ili drugo, vi ne možete... vi ne znate koji je pravi odgovor. Tačno?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Da.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Molio bih da vidimo dokazni predmet Tužilaštva P933. Verovatno imate pogrešan dokument. To je 65 ter dokument 30...

SUDIJA ORIE: Pre nego što nastavimo, gospodine Kuzmanoviću, vaše zadnje pitanje, kada ste rekli " Vi ne znate koji je pravi odgovor", a to je krađa ili nova raspodela, da li ste vi tim pitanjem nameravali da isključite druge mogućnosti?

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Pretpostavljam da nisam. Pitanje je bilo jedno ili drugo, ali pretpostavljam da mogu postojati i druge mogućnosti.

SUDIJA ORIE: Da, ali treća, četvrta ili peta mogućnost i vlasništvo. Neko je vlasnik stoke, ukrcava svoju stoku i odvodi je na drugo mesto takođe ne bi bila ni preraspodela a ni krađa. Mislim da je svedok rekao, kako je on video da ljudi utovaruju stoku, i to je sve. Dakle, vi niste nameravali da isključite i druge mogućnosti poslednjim pitanjem, jer u suprotnom biste to morali da iznesete pred svedoka.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Tako je. Ja ništa nisam isključio, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Onda bi trebalo da bude jasno na osnovu njegovog zapažanja da je svedok zapravo video da se stoka utovaruje i prevozi.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: I ništa pored toga. Tačno.

SUDIJA ORIE: Izvolite nastavite.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Hvala časni Sude. Tačan broj dokaznog predmeta je P940. Gospodine sekretare, mislim da je to je 65 ter dokument 3067, ukoliko ne grešim.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: I dok čekamo da se dokument pojavi, gospodine Hendriks, taj izveštaj je datiran za 29. avgust 1995. godine, i ja bih želeo da pogledamo odeljak E pod brojem 3. U odeljku E pod brojem 3 se kaže: "Humo." Možete li da mi kažete šta znači Humo?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Humanitarni službenik.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Hvala. Tu se kaže: "Humanitarni službenik izveštava da je u podinarskoj dolini devet vojnika Vojske Republike Srpske Krajine predalo Hrvatske vojsci uz nadgledanje UN-a." Zatim sledi komentar: "Dok je ova zajednička akcija UN-a i HV-a bila uspešna, i dok se raspada žila kucavica srpskih vojnika, možemo da očekujemo sve veći broj predaja." Da li ste znali da je bilo džepova srpskih vojnika u planinama i šumama u sektoru Jug, slični ovima koji su se predali?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: To je sasvim moguće, ali ja nisam potpuno siguran u to.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Da li ste znali za bilo kakve vojne aktivnosti koje su bile u toku krajem avgusta i početkom septembra 1995. godine u pokušaju da pronađu te male džepove vojnika Vojske RSK koji se možda kriju po planinama i šumama?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Da.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Molio bih da vidimo dokazni predmet Tužilaštva P934, i to odeljak broj 3.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Tu piše: "Vojna, operativna i bezbednosna pitanja". Ovo je za 11. avgust 1995. godine, i tu se navodi sledeće: "Timu su pružena uverenja u potpunu slobodu kretanja, ali su ih upozorili da se drže glavnih puteva zbog snajperista Vojske RSK koji se još uvek nalaze po brdima. Tim se takođe sastao sa zapovednikom policije u Gračacu, gospodinom Kavurinom, koji je bio zauzet uspostavljanjem policijske stanice u gradu. Još jednom su dobili uveravanja u potpunu slobodu kretanja. Tim izveštava o velikim štetama usled granatiranja u gradu, uz veliki broj spaljenih kuća i brojne ljude iz civilne zaštite..." Verujem da bi trebalo da piše da čiste ulice, a ne da se motaju po ulicama. Tačno?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Da, tako tu piše.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Da li ste vi... da li se ste vi u bilo kom trenutku odlazili u Gračac oko 11. avgusta 1995. godine?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Najverovatnije ne, jer se ovde govori o timu Korenica, a to je severnije područje i to nije bilo naše područje.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: U redu, hvala.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Molio bih da vidimo dokazni predmet Tužilaštva P935.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Ovo je izveštaj od 13. avgusta 1995. godine, gde se u prvom odeljku daje politička procena i govori o novom gradonačelniku Knina. U prvom paragrafu se kaže: "Od njega se očekuje da bude marioneta za hrvatske vlasti koje sve drže pod kontrolom, i on je samo predstava za svet kako bi video koliko se dobro Hrvati ophode prema preostalim Srbima." Možete li mi sada pružiti ijednu informaciju na osnovu koje se ovakva procena zasnivala?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Ne. Ovaj izveštaj je sastavljen u regionalnom centru, a oni su imali sopstvena zapažanja i razgovore u to vreme. Dakle, to je bilo njihovo mišljenje koje je tu izneto.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Razumem to, gospodine Hendriks, ali je ovaj dokument prihvaćen preko vas kao pripadnika Evropske posmatračke misije (ECMM), tako da vas ja pitam da li vi imate ikakvih samostalnih saznanja, osim onoga što kažu autori u ovom izveštaju, o tome da li je ili nije novi gradonačelnik Knina bio samo marioneta. Da li vi imate ijedno sopstvenu informaciju vezano za to?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Ne. Ne mislim da je ta informacija veoma značajna. Kad razgovarate sa čovekom, vi formirate mišljenje, i kao što sam spomenuo, ovo je bilo napisano od strane regionalnog centra zasnovano na razgovoru ili možda na prevodu iz novina. To je opšti prikaz, to je politička procena. A da li on jeste ili nije bio marioneta, to u svakom slučaju nije na meni da kažem.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Da li ste vi ikada imali kontakte s tim gospodinom, gradonačelnikom Knina?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Ne koliko se ja sećam.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Na strani 2 ovog dokumenta, nalazi se vojna procena i analiza. Tu se kaže u drugoj rečenici prvog paragrafa: "Procenjuje se da brzina uspeha Operacije Oluja nije samo iznenadila Hrvatsku vojsku, već i civilnu vlast, koja je potom trebalo da preuzme vlast. Kao posledica, kako je "prestonica" pala za 36 časova, umesto očekivane sedmice, vojna i civilna policija koje su trebale doći posle toga, jako su kasnile." Sada, da li je vaše iskustvo da je hrvatska Vlada, na osnovu vaših zapažanja, bila nespremna da deluje u situaciji jer se sve desilo tako brzo u i oko Knina?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Da. Vlasti u Kninu su imale određenih poteškoća da sve to pokrenu. To je bilo moje zapažanje. Još uvek nisu bili dovoljno pripremljeni.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: A tačno je, zar ne, da je još pre početka Operacije Oluja, opšta procena zapadnih posmatrača bila da Hrvatska vojska neće biti u stanju da preuzme sektor Sever i sektor Jug? Tačno?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Ja to ne znam.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Činjenica da je to učinjeno za kratko vreme prouzrokovalo je haos i nespremnost od strane hrvatske Vlade, zar ne?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: To morate njih da pitate. Ja to ne znam.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Ali, na osnovu... da li se vi slažete sa tim... sa mojom tvrdnjom, a na osnovu onoga što ste vi videli tokom vašeg boravka u to vreme u sektoru Jug?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Ne može samo tako da se kaže.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: U redu. A šta onda može da se kaže? Šta ste mislili sa vašim odgovorom?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Pravi uzrok haosa i nepripremljenosti hrvatske Vlade je nemoguće reći. Možda, to je bio uobičajeni posao. S druge strane, stvari su se možda dešavale brže nego što se očekivalo, a oni to nisu predvideli. Ne mogu to da procenim.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Hvala.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Ako možemo sada da pogledamo odeljak 3 istog izveštaja, pod naslovom "Humanitarna procena".

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Ponovo, ovo je od 13. avgusta 1995. godine. u prvoj rečenici se kaže: "Dobro planirana i pažljivo sprovedena operacija čišćenja traje tokom ove nedelje. Hrvatska vojska i policija čistili su kroz bivšu RSK, uklanjajući dokaze." Moje je pitanje za vas: uklanjali su od čega dokaze?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Ja to ne znam.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Mislim, bilo je čišćenja po Kninu i oko njega po radnjama stvari koje su blesmrskane i polomljene, i oštećene. Tačno?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Da, i to.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: U najmanju ruku, ovde se u izjavi navodi kao da je bilo nečega što se želelo sakriti?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Da, može se tako reći.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Ipak, štampa i timovi ECMM, UNMO i HRAT, su u to vreme bili po celom sektoru Jug, zar ne, kao i 13. avgusta 1995. godine?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Da. U to vreme, oni su bili prisutni, da.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Na poslednjoj stranici ovog dokaza, gospodine, u pretposlednjem paragrafu, kaže se: "Grad Knin i neposredna okolina imali su samo površna oštećenja, pa je to jedino područje gde bi se očekivalo da se raseljena lica ponovo vrate. Čini se da je bila politička odluka da se zaštititi grad, kao i većina pravoslavnih crkava u sektoru Jug." Da li su i vaša zapažanja takođe da su grad Knin i neposredna okolina pretrpeli samo površna oštećenja?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Grad Knin je zaista pretrpeo površna oštećenja, ali u zavisnosti od toga šta vi smatrate pod neposrednom okolinom, ja bih se odredio prema tome. Jer čim izađete iz Knina, bilo je mnogo spaljenih kuća i sličnih oštećenja.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Molio bih da vidimo dokazni predmet Tužilaštva P937, na samom kraju tog dokumenta, pod 2 "Vojna procena".

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Tu piše: "U bivšoj RSK..." ponovo, ovo je 20. avgust 1995. godine "...nepoznat broj srpskih vojnika se i dalje bori i krije po šumama. Ta područja su, prema UN-u i oficiru za vezu Hrvatske vojske: Strmica, Mogorić, Mazin i šumoviti planinski lanac Plješevica (severna Korenica). Hrvatska vojska pokušava sa specijalnim anti-gerilskim snagama da uhvati ove vojnike, ali su tokom akcija čišćenja neki hrvatski vojnici ubijeni ili uhvaćeni. Takođe, na području Dinare, pretpostavlja se da se nalaze gnezda vojnika Vojske Republike Srpske Krajine. I tako vođstvo Hrvatske vojske izjavljuje da cela zemlja, čak ni okruženje Knina, nije još uvek 100 posto sigurno." Moje pitanje za vas kada je reč o ovo

vojnoj proceni je: Da li ste ikada imali priliku da vidite te anti-gerilske snage u akciji i u kojim područjima, ako jeste?

SUDIJA ORIE: Gospodine Kuzmanoviću...

SVEDOK HENDRIKS: Ja ih nisam video.

SUDIJA ORIE:...svedok je odgovorio na pitanje. Međutim, deo onoga što ste mu vi pročitali nije se pojavilo ni u transkriptu, a otprilike isti taj deo mu nije bio preveden, zbog brzine vašeg govora.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Izvinjavam se, mislio sam da govorim sporo.

SUDIJA ORIE: ako biste možda... jer u vašem pitanju, govorili ste o anti-gerilskim snagama, a to je upravo onaj deo koji mu nije pročitan. Molim vas da još jednom pročitate ceo odlomak i to brzinom koja će omogućiti svjedoku da čuje prevod, i kako bi transkribereri mogli da transkribuju ono što izgovorite, i da onda ponovo postavite pitanje svjedoku. Možda će on i tad dati isti odgovor, ali bih ja radije da imamo kompletan tekst na kojem će zasnovati svoj odgovor.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Učiniću to. Hvala, časni Sude. Nastojaću da čitam sporije. Kako bi časni Sud znao, imam još tri izveštaja da pređem nakon ovoga, i potom završavam. tako dalekako bude potrebe da nastavim i posle pauze, to će biti jako, jako kratko.

SUDIJA ORIE: Da. ali ako biste to mogli da uradite u narednih, da kažemo, 10 minuta, mi bismo onda otišli na pauzu malo kasnije, tako da...

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Učiniću tako, časni Sude, kako bih završio, i daću sve od sebe da čitam malo sporije.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Gospodine Hendriks, vi razumete kada vam se tekst čita na engleskom jeziku, je li tako?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Da.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Da li ste imali priliku da pročitate odlomak pod broj 2: "Vojna procena"? Znam da sam vam to pročitao, a vi ste to imali prilike da vidite na monitoru, je li tako?

SUDIJA ORIE: Možda da zamolimo svjedoka da pročita od početka te stranice, posebno deo gde piše: "Hrvatska vojska pokušava sa..." Molim vas da ponovo pričitate taj deo gospodine Hendriks, na engleskom.

SVEDOK HENDRIKS: Da.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Gospodine Hendriks, postavio sam vam ranije pitanje o tome da li ste ili niste vi imali prilike da posmatrate ono što se u izveštaju navodi kao

''Specijalne anti-gerilske snage Hrvatske vojske''. Možete li molim vas da nam još jednom kažete, da li ste ili niste imali priliku da vidite te anti-gerilske snage, i ukoliko jeste, kada i gde?
SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Mi ih nismo videli.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Molio bih da vidimo dokazni predmet Tužilaštva P939. To je izveštaj ECMM od 27. avgusta 1995. godine. Molio bih da vidimo stranicu broj 2, sam kraj.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Pod odeljkom Broj, kaže se: ''Čini se da operacija Oluja još uvek nije završena jer postoji veliki broj policajaca, specijalnih policajaca i hrvatskih vojnika koji su uočeni u području: Srba, Donjeg Lapca i Mazina. Lokalni komandanti su preneli nepotvrđene informacije UN-u i ECMM-u o manjim borbama između manjih grupa vojnika Vojske Republike Srpske Krajine koji se kriju u šumama zapadno od Srba i Donjeg Lapca, a pripadnici Hrvatske vojske i policijskih snaga pretražuju pošumljeno područje.'' Sada, da li ste vi imali priliku da idete u područja gde su ove operacije bile u toku: Srb, Donji Lapac i Mazin?
SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Koliko ja znam, ova područja su bila izvan područja kojim smo mi patrolirali, tako da je to došlo od drugog tima.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Hvala.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Molio bih da vidimo dokazni predmet Tužilaštva P941. To je izveštaj ECMM od 31. avgusta 1995. godine.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Ponovo, pominje se u odlomku broj 3 pod naslovom ''Vojna, operativna i bezbedosna pitanja'' sledeće: ''Tim N2 je obavešten pismom od generala Čermaka o ograničenju kretanja u šumovitim područjima severoistočno od Knina, pa sve do Bosanskog Grahova, na području 20 x 20 kilometara. Svim međunarodnim organizacijama zabranjuje se da tamo odlaze tokom akcija čišćenja specijalnih policijskih snaga.'' Sada, da li ste vi znali za područja gde su specijalne... gde su sprovođenje aktivnosti čišćenja od strane specijalnih policijskih snaga?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Da.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Gde je vama bilo saopšteno da se odvijaju operacije čišćenja specijalnih policijskih snaga?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Kao što ovde piše, mi smo videli pismo generala Čermaka, ali ja se ne sećam gde sam video to pismo.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Da li ste ikada bili na nekom području nakon što je sprovedena operacija čišćenja?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Bez sumnje.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Možete li da mi kažete, dok ovde danas sedimo, koja bi to područja mogla biti?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Mi smo tokom septembra prošli kroz ceo sektor Jug. Bilo je dva ili tri tima koji su pokrivali sektor Jug. Dakle, to uključuje i područja gde su se odvijale operacije čišćenja.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Ali vi sami niste posmatrali ono što se možda dogodilo ili se nije dogodilo nakon sprovedene operacije čišćenja, je li tako? Vi ste se samo vozili kroz ta područja gde se to dogodilo?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Da. Ali sam takođe i razgovarao tamo sa ljudima. To je bila naša standardna procedura: Vožnja, poseta selima, razgovor sa ljudima kako bismo čuli šta se dogodilo.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Nikakve konkretne informacije o tome šta se dogodilo i s kim ste razgovarali nakon sprovedene operacije čišćenja se ne nalaze i u jednom izveštaju koji ste vi napisali. Tačno?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Da.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Poslednji dokument kroz koji ćemo zajedno proći gospodine je dokazni predmet Tužilaštva P958. Datum je 12. septembar 1995. godine. U odeljku broj 2, pod naslovom "Politička pitanja", deo pod tačkom Broj, piše: "Načelnik policije u Gospiću..." zatim je redigovano "...obavestio je tim G1 da trenutno koordinacija između policije i drugih upravnih vlasti nije moguća i da policija zbog nedostatka ljudstva ne kontroliše efektivno svoje područje odgovornosti." Tu se misli na Ličko-senjsku županiju. "Pljačka na oslobođenim područjima je po njemu posledica duboke mržnje i želje za osvetom. On je izjavio da je deset policajaca već otpušteno jer su izvršili krivična dela. On se takođe požalio da je policija hapsila lopove, ali pravosuđe nije postupalo na valjan način. Načelnik policije je objasnio dužnosti specijalne policije: otkrivanje minskih polja i njihovo čišćenje, pronalazak skrivenih spremišta oružja, i da traže skrivene ljude. Konačno, rekao je da su hrvatski rukovodioci imali problema samo oko oslobađanja okupiranih područja, ali da se sada suočavaju sa problemima koje nisu očekivali." Dva pitanja bih želeo da vam postavim o ovom odlomku koji sam vam pročitao.: Iz onoga što ste vi videli i posmatrali tokom svog boravka u sektoru Jug, istina je, zar ne, da civilne vlasti, na osnovu onoga što se događalo u sektoru Jug, nisu bile spremne da se nose sa problemima s kojima su se suočavali, konkretno sa pljačkama i paljenjima. Tačno?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Pretpostavljam da je to tačno.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Sada, pitanje dužnosti specijalne policije, kako je to opisao načelnik policije u Gospiću, da li ste vi ikada uočili pripadnike specijalne policije u tim aktivnostima koje su ovde opisane: otkrivanje minskih polja i njihovo čišćenje, pronalazak skrivenih spremišta oružja, traženje skrivenih ljudi?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Ne.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Da li imate bilo kakav razlog da se ne složite sa objašnjenjem dužnosti specijalne policije, barem kako je ovde opisano?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Ovo je izjava načelnika policije u Gospiću, on je to rekao. A pored toga, Gospić nije bio u mom području. to je rečeno timu Gospić i oni su to samo zapisali, a ja nemam razloga zbog kojeg bih rekao da je ta izjava besmislena.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Poslednje pitanje: na osnovu vaših zapažanja u vašem području odgovornosti, da li može da se kaže da, osim učešća u operacijama čišćenja, vi niste znali koja je bila uloga specijalne policije?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Veoma uopšteno smo znali koja je bila uloga specijalne policije.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: U redu. Pretpostavljam... osim operacije čišćenja, koju ste vi još uočili ulogu koju je imala specijalna policija na vašem području odgovornosti, ukoliko znate to?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Nisam ništa od toga video, ali mi smo znali koja je bila namena specijalne policije.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: U redu. Ne želim opet da vam postavljam isto pitanje. Ali koja je po vašem shvatanju bila namena specijalne policije? Vi ste nam rekli da ste znali šta je to bilo, ali niste nam rekli šta je to bilo?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Pa, traganje za skladištima municije, otkrivanje minskih polja, takve stvari.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ – PITANJE: Hvala vam puno, gospodine.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Nemam više pitanja. Hvala vam na dodatnom vremenu, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Hvala vama, gospodine Kuzmanoviću. Gospodine Kehoe, sve zavisi od vremena koje će drugi iskoristiti za unakrsno ispitivanje, zar ne?

ADVOKAT KEHOE: Da, časni Sude. Verujem da ću završiti u okviru dva časa, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Idemo na pauzu i nastavićemo sa radom u 11.07 časova.

(pauza)

SUDIJA ORIE: Gospodine Kehoe, treća strana koja unakrsno ispituje uvek je u prednosti, ali to se takođe može nazvati i nedostatak, jer je deo tema već pokriven od drugih. Imajući to u vidu, želim da vas ohrabrim da vidite da li biste to mogli da završite za sat ipo. I naravno, ukoliko pokažete da su vaša pitanja uvek fokusirana ne toliko na advokatske bravure, već samo na advokaturu kao takvu, rekao bih. Svakako, ako budete ispitivali na taj način, a mi vidimo da nećete stići da završite u tih sat ipo, mi ćemo vam dodeliti dodatno vreme, ali iskoristite prednost onoga što su druge strane već pokrile.

ADVOKAT KEHOE: Da, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Gospodine Hendriks, sada će vas unakrsno ispitivati gospodin Kehoe.

Gospodine Kehoe zastupa gospodina Gotovinu. Izvolite nastavite.

UNAKRSNO ISPITIVANJE: ADVOKAT KEHOE

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Gospodine Hendriks, dobro jutro. Ja ću pokušati da ne govorimo o onim temama o kojima ste ranije govorili, ali ću se kretati oko nekih stvari u vašim izjavama i ECMM izjavama. Tako da ukoliko u bilo kom trenutku vam moje pitanje ne bude jasno ili vam bude potrebno vreme da pogledate izjave, molim vas da to učinite. Gospodine Hendriks, u odgovoru na neka pitanja u glavnom ispitivanju, a ja sada govorim o paragrafu 12 vaše izjave u 931 - ako možete da pogledate vašu izjavu iz 2008. godine, u paragrafu 12, gde kažete: "U svojoj prethodnoj izjavi, takođe sam rekao da sam video dosta vojnika Republike Srpske Krajine u Kninu i da su možda bili na smeni. Pod tim sam mislio da je bilo dosta RSK... vojnika Vojske Republike Srpske Krajine u gradu Kninu, ali oni su samo bili tamo i uglavnom su pili. Nije izgledalo kao da su deo jedinice." Sada, ubrzo nakon vašeg dolaska u Knin, vi ste znali, zar ne, da je Hrvatska vojska preuzela Bosansko Grahovo, zar ne?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Ne konkretno. Svakako može da se kaže da je to bilo spomenuto, ali ja se konkretno toga ne sećam.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Gospodine Hendriks, da li ste znali da je 28. jula predsednik Milan Martić proglasio ratno stanje na celoj teritoriji Republike Srpske Krajine?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Da.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Ako pogledamo vašu prvu izjavu iz 1996. godine, a to je dokazni predmet Odbrane D820, pri kraju druge stranice dokumenta, kao i na prvoj strani, činjenica je da je u to vreme, pre operacije *Oluja*, vojna situacija bila napeta, zar ne?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Da.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Kao što ste rekli u vašoj izjavi iz 2008. godine, bilo je puno vojnika u gradu. Takođe, vi ste rekli da su svi vojno sposobni muškarci bili mobilisani, a mislim da ste nam rekli tokom glavnog ispitivanja da su bili starosti od 18 do 50 godina. Dakle, situacija u Kninu krajem jula meseca i prvih dana avgusta je bila veoma napeta, i postojao je strah da će se nešto dogoditi, zar ne?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Da.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Vi ste takođe rekli gospodine u vašoj izjavi Tužilaštvu u paragrafu 12, u poslednjoj rečenici: "Mogu da potvrdim da nisam video nikakvu tešku artiljeriji ni tenkove Vojske Republike Srpske Krajine u ili okolo Knina." Sada, moj kolega, gospodin Kuzmanović, vam je skrenuo pažnju na dokazni predmet Odbrane D821, a to je izveštaj o situaciji ECMM ili izveštaj ECMM od 2. avgusta, u kojem Kenijski bataljon izveštava o granatiranju od strane Vojske Republike Srpske Krajine najmanje 50 puta. Sada, gospodine, kada ste rekli Tužilaštvu da niste videli nikakvu tešku artiljeriju, ali svi niste rekli da oni nisu imali artiljeriju, već da vi to niste videli. Da li je to tačno?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Da.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: I u stvari, ja mislim da ste vi nama rekli da vama nije bilo dozvoljeno posmatranje linije sukoba pre Operacije Oluja, koju je držala Vojska Republike Srpske Krajine?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Da, to sam rekao.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Dakle, da su imali artiljeriju i tenkove na liniji fronta ujutro 4. avgusta, vi to jednostavno niste znali. Da li je to tačno?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Da.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Sada, vi ste takođe... ja bih sada promenio temu ali bih se zadržao na istom ovom vremenskom razdoblju pre Oluje. Vi ste u izjavi iz 1996. godine rekli da: "Pre operacije *Oluja*, ljudi su bili..." govorim stranici broj 2 vaše izjave. Ako mogu tačno da pronađem to, a to je negde na drugoj polovini stranice: "U danima pre operacije *Oluja*..." Da li vidite to, gospodine?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Da.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: "U danima pre operacije *Oluja*, bilo je mnogo glasina među ljudima i postali su uznemireni, i nisu znali šta da čine, a neki od njih su uspeli da odu u Srbiju ili Bosnu." Sada, vaša... i vaša gazdarica je nameravala da ode, zar ne?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Da.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: I shvatajući da ste vi došli na to područje 24. jula, koliko je pre toga počelo odlazanje ljudi iz Knina ili sa tog područja?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Nisam razumeo pitanje.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: U redu. Preformulisacu to. Verovatno nije sasvim jasno pitanje.

SUDIJA ORIE: Da.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Imajući u vidu da ste vi u sektor Jug došli 24. jula, kada je otprilike počeo odlazak ljudi iz Knina?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Mislim da je to bilo u nedelji od 31. jula, možda i vikend pre toga.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Sada, evakuacija je najviše krenula nakon radio proglasa vlasti Republike Srpske Krajine 4. avgusta. Da li je to tačno?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Da, to je tačno.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: A da li je to bilo... da li ste bili upoznati sa naređenjem o evakuaciji koje je potpisao predsednik Martić?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Ne.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Ali ta evakuacija je počela... mislim da ste nam rekli da je ta evakuacija počela negde predveče 4. avgusta. Da li je to tačno?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: To su nam rekli ljudi koji su došli u našu bazu, i to su rekli mom prevodiocu. Rekli su da je evakuacija počela tokom večeri.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Dakle, ako to sve uzmemo hronološkim redom iz vašeg ličnog iskustva, granatiranje Knina je počelo u ranim jutarnjim časovima 4. avgusta, a onda su vam ti ljudi rekli da je negde tokom popodneva *Radio Knin* objavio da civilno stanovništvo treba da se evakuiše, i zatim su civilne vlasti počele sa evakuacijom. Da li je to u osnovi bio sled događaja?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Tako se u osnovi odvijalo.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: I kao deo sleda događaja, vi ste nam rekli... ili, u stvari, to se pominje u dokaznom predmetu 820, da su autobusi došli, a ja gledam u 820, vašu izjavu iz 1996. godine – autobusi su došli pred zgradu Vlade da ukrcaju ljude kako bi ih odvezli. Da li vidite to, gospodine?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Da.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Da li vam je i to takođe rečeno?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Da, i to mi je bilo rečeno.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Sada, nakon početka evakuacije, vi ste takođe bili obavešteni da su tada vojnici Vojske Republike Srpske Krajine počeli sa napuštanjem linije fronta kako bi se vratili svojim porodicama. Da li je to tačno?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Da.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: U tom smislu, oni su...

SUDIJA ORIE: Gospodine Kehoe.

ADVOKAT KEHOE: Da, časni Sude?

SUDIJA ORIE: Mogu li da zatražim objašnjenje za jednu od prethodno pomenutih stvari?

ADVOKAT KEHOE: Da.

SUDIJA ORIE: Gospodine Hendriks, jedno od pitanja gospodina Kehoea ticalo se poziva putem *Radio Knina* na evakuaciju za koju se kaže da je bila tokom popodneva, i vi ste se očigledno složili s tim. Možete li precizno da mi kažete koji je izvor vašeg saznanja o emitovanju *Radio Knina* tog popodneva, na čemu se to zasniva?

SVEDOK HENDRIKS: To sam čuo na osnovu onoga što mi je rekao moj prevodilac.

SUDIJA ORIE: Ali, da li vam je prevodilac rekao da je to bilo popodne? Da li je dat neki vremenski okvir?

SVEDOK HENDRIKS: Ja govorim ono što tu piše. Dakle, ja sam čuo od svog prevodioca da je tokom popodneva 4. avgusta, posle isključivog emitovanja muzike tog popodneva, puštena snimljena izjava Martića, koji je rekao da nema razloga za paniku jer su položaji odbrane stabilni. Dakle, kada je tačno bilo to emitovano meni je nemoguće da kažem, ali mislim da je bilo tokom popodneva.

SUDIJA ORIE: Pokušaću da pronađem gde ste vi tačno pročitali. Neke od ovih izjava su i nama takođe relativno nove. Dakle, vi ste to pročitali. Ja to nemam pred sobom u ovom trenutku. koja je to stranica...

ADVOKAT KEHOE: Časni Sude, ako odemo na... to je dokazni predmet Odbrane D820. ako pogledamo početak stranice broj 3 ovog dokumenta. U stvari, to se nalazi na ekranu, časni Sude, i ako bismo mogli to da prikazemo.

SUDIJA ORIE: Da.

ADVOKAT KEHOE: I ukoliko pogledamo tačku 3: "Vođstvo u Kninu je bilo prvo koje je pobeglo. Od prevodioca sam čuo da je popodne 4. avgusta posle, nakon što se celog dana emitovala muzika, da je emitovana snimljena Martićeva poruka sa izjavom da nema..."

SUDIJA ORIE: Da. Jer vi ste ranije rekli: "Iz vašeg ličnog iskustva, vi ste rekli..." A ja sam razumeo da ste vi to saznali od vašeg prevodioca – da je to bili posle podne. Samo pokušavam da sledim hronologiju.

ADVOKAT KEHOE: Da.

SUDIJA ORIE: Gospodine Kehoe, svestan sam da sam tražio od vas da to radite što je moguće efikasnije, ali ja ponekad moram da proverim kakva je osnova za pitanje i odgovor. Izvolite nastavite.

ADVOKAT KEHOE: Da. Ne znam da li časnom Sudu trebaju dodatna objašnjenja oko hronologije?

SUDIJA ORIE: Ne, dovoljno je jasno. Pitanje mi se pojavilo kada ste vi govorili o njegovim sopstvenim opažanjima i emitovanju tokom popodneva, a ja se ne sećam da je svedok govorio da je on lično to posmatrao ili čuo. ali to je nagađanje i tu se pojavljuje, a to je sada razjašnjeno. Izvolite nastavite.

ADVOKAT KEHOE: Mislim da sam postavio pitanje o sećanju. Mislim da me je svedok ispravio i da je rekao: "Ja sam to čuo od mog prevodioca." Dakle, možda sam vas zbunio mojim pitanjem.

SUDIJA ORIE: Vaše pitanje je bilo vezano za hronologiju. Dakle, lična opažanja i odakle je tačno došla ta hronologija, to mi je bilo na umu. Izvolite nastavite.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Mislim da smo stali gospodine Hendriks, kod napuštanja položaja od strane vojnika Vojske Republike Srpske Krajine i da je to počelo nakion što je radio emitovao da civilno stanovništvo treba da se evakuše. Da li je to tačno?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: To je sasvim moguće. Možda su i pre toga neki vojnici otišli, ali mislim da je većina vojnika otišla posle tog emitovanja.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: samo na trenutak da promenimo temu... zbog sledećeg niza pitanja gospodine Hendriks, i ja bih se ukratko fokusirao na 16. paragraf vaše izjave iz 2008. godine, a to je dokazni predmet Tužilaštva P931. Vi kažete pri kraju stranice, a govorili smo o artiljeriji, da je svrha bila slamanje otpora vojske na način da se predaju ili da pobegnu, a u isto vreme, da uplaše civile kako bi napustili područje. Sada, gospodine, kao jedan artiljerac... kao jedan oficir protiv-vazdušnih snaga, ili penzionisani oficir protiv-vazdušnih snaga Holandske vojske, vi znate da je svrha artiljerijskog delovanja slamanje neprijateljskog otpora, zar ne?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: To bi bilo... to bi mogao da bude jedan od zadataka artiljerijskog delovanja, da.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: A pored toga, svrha artiljerijske vatre mogla bi biti uništavanje komunikacijskih kapaciteta neprijatelja, a pod tim mislim na radio, televiziju, kao i na sva druga sredstva komunikacije koje bi vojne snage mogle imati na raspolaganju. Da li je to tačno?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: To je moguće, a to zavisi od prioriteta artiljerijske vatre.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Sada, imajući u vidu granatiranje grada Knina, vi u stvari ne znate da li je bio pogođen Glavni štab Vojske RSK, zar ne? A ja govorim o granatiranju 4. avgusta.

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Tada sam rekao da većinom najvažnija mesta i zgrade nisu bile uništene, pa tako verovatno nije bio uništen ni Glavni štab Vojske Republike Srpske Krajine.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Gospodine, dozvolite da vam pokažem dokazni predmet Odbrane D389. Gospodine, ovo je obaveštajni izveštaj Vojske Republike Srpske Krajine od 4. avgusta 1995. godine, i upućujem vas na četvrti paragraf. Svakako, ovo je izveštaj Vojske RSK koji govori o napadu 4. avgusta. Tu piše da: "Knin je napadnut iz Livanskog polja iz nekoliko pravaca, i do vremena kada je ova informacija zapisana, palo je između 2000 i 3000 različitih projektila na grad. Prvi udar izvršen je na zgradu Glavog štaba Vojske RSK koja je pretrpela velika oštećenja..." Ovaj se izveštaj nalazi u dokazima o tome šta je izveštavala Vojska RSK. Moje pitanje za vas gospodine je: vi za ovo niste znali? Da li je to tačno?

SUDIJA ORIE: Da. Gospodine Kehoe...

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Ja o tome nisam govorio, ne.

SUDIJA ORIE: Gospodine Kehoe, ako govorite previše brzo, onda se pojavljuje dodatni problem, a to je da će se prevodioci više - manje oslanjati na transkript kako bi sustigli ono što je izgovoreno. Tada možemo imati dvostruki problem: jedan je da transkript u potpunosti uvek ne može da isprati ono što kažete, i onda prevodioci koji se oslanjaju na transkript imaju dodatni problem. Molim vas da to imate na umu.

ADVOKAT KEHOE: Da, časni Sude. Moje pitanje... i ja se izvinjavam gospodine kao i prevodiocima zbog previše brzog govora.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Moje pitanje za vas, gospodine je da vi niste znali kad ste pisali vaše izveštaje da je Glavni štab Vojske RSK pogođen artiljerijskom vatrom u jutarnjim časovima 4. avgusta, zar ne?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Ne, ja to nisam znao.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: U redu. Ako nastavimo sa čitanjem ovog dokumenta, i pređemo na sledeću rečenicu: "Kasnije, vatra je prebačena na vojnu kasarnu *13 kaplara*, na fabriku *TVIK*, železničko čvorište i stambene zgrade kao i područje u podnožju kninske tvrđave." Vi takođe niste znali ni da su bili pogođeni: kasarna, fabrika *TVIK*, železničko čvorište, zar nije tako gospodine?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Ne.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Ne, u smislu da niste znali da su bili pogođeni?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Ne, ja to nisam znao.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Dakle, kad ste rekli Tužilaštvu u paragrafu 16 vaše izjave – a ja govorim o izjavi pod brojem 931 – u prvoj rečenici. "Moja zapažanja su bila da su granate padale posvuda, i izgledalo je da nisu bile uperene na konkretne ciljeve. Vi ste tu izjavu dali ne znajući koje su konkretne mete bile pogođene. Zar to nije tačno gospodine?"

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: U paragrafu 16 a i generalno, da budem sasvim iskren, u toku naše vožnje kroz Knin je naše uopšteno zapažanje bilo da je veliki deo meta i dalje bio neoštećen. Sasvim je moguće da su oni bili pogođeni, ali se onda postavlja pitanje do kolikog stepena razaranja je došlo.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Dozvolite mi da odemo korak dalje. Vi ste rekli da ste se vozili kroz Knin kad ste odlazili u UN sektor Jug. Otprilike koji deo dana je to bio?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Oko podne, oko 12.00 časova.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: I tokom vožnje po Kninu, vi niste videli žrtve, zar ne? Vi ste to rekli u vašoj izjavi iz 1996. godine, dokument D820, u poslednjem paragrafu.

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Nisam video da je iko bio povređen tokom te vožnje.

ADVOKAT KEHOE: Ako možemo sada da pogledamo dokazni predmet Tužilaštva P947.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Gospodine Hendriks, ovo je fotografija koju je Tužilaštvo uvelo u dokaze preko vas, uz zapis da je ovo bilo oštećenje Knina koje ste vi zapazili 12. avgusta 1995. godine. Da li je tako?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Da.

ADVOKAT KEHOE: Ako možemo sada da pogledamo dokazni predmet Tužilaštva P62. Izvinjavam se. U redu.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Gospodine Hendriks, ovo je snimak iz vazduha područja Knina.

ADVOKAT KEHOE: Zamolio bih asistenciju sudskog pomoćnika, gospodine predsedavajući.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Gospodine Hendriks,, zamolio bih vas da uz pomoć ovog snimka iz vazduha i da nam kažete gde se nalaze te zgrade koje ste identifikovali da se nalaze u Kninu, a koje smo videli u dokaznom predmetu Tužilaštva P947?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Morao bih da pretpostavljam, ali mislim da je bilo na ovom području, iako nisam siguran. Jer ako se ja pravilno sećam, tu se nalazila i baza UN-a i da smo mi ovde stanovali, a ovuda smo se vozili. Tako da pretpostavljam da je to otprilike na pola puta, ali to je samo pretpostavka.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: ako mogu malo da vas orijentišem, pa će vam možda biti nešto lakše. Ako pogledate u...

ADVOKAT KEHOE: Ako bismo mogli uz pomoć sudskog poslužitelja da uveličamo desnu stranu fotografije, pa će možda biti lakše gospodinu Hendriksu da se orijentiše. Oh, u redu. Kažu mi da bi se tako izgubilo ono što je označeno crveno.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Gospodine Hendriks, odmah sa desne strane ovog što ste zaokružili se nalazi baza UN-a. Izvinjavam se. To je trebalo možda ranije da vam kažem. Ali uz svo poštovanje, imajući to na umu, gospodine, ako možete da se orijentišete i da to ponovo obeležite.

ADVOKAT KEHOE: Mi svakako nećemo na to ulagati prigovor, časni Sude, jer smatram da...

SUDIJA ORIE: Sudski poslužitelj može da pomogne i na način da ukloni ono što je prethodno bilo obeleženo, ili da to ostane?

ADVOKAT KEHOE: Ne. Mislim kako bismo bili korektni prema svedoku, časni Sude, ukoliko ga orijentišemo, jer mislim da je on bio malo zbunjen oko toga gde se nalazila baza UN-a.

SUDIJA ORIE: Ali moje pitanje je bilo da li želimo da uklonimo ono što je prethodno bilo obeleženo i da se to onda zameni, ili da se obeleži na originalu pored onog što je možda greškom bilo obeleženo?

ADVOKAT KEHOE: Nemam ništa protiv da se to ukloni, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Mislim da će na taj način biti manje zbunjujuće za one koji to budu kasnije posmatrali. Gospođo poslužiteljko, možete li da pomognete svedoku da se to ukloni?

ADVOKAT KEHOE: Sada, ako možemo nakon što je to uklonjeno, ako možemo da zumiramo bazu UN-a sa desne strane, kako bi svedok mogao da se orijentiše.

SUDIJA ORIE: Krećemo od početka.

ADVOKAT KEHOE: Da.

SUDIJA ORIE: Gospodine Hendriks, vi u svakom trenutku možete da zatražite da se određeni deo uveliča, ukoliko će vam to biti od pomoći da se orijentišete.

ADVOKAT KEHOE: Da, to je u redu.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Sada, uz tu orijentaciju, gospodine Hendriks, možete li da nam kažete gde je ta fotografija koju ste vi slikali... ili koja je uzeta a vi ste je identifikovali, to je P947, gde je snimljena u Kninu?

SUDIJA ORIE: Gospodine Hedaraly?

TUŽILAC HEDARALY: Ja bih samo zamolio obzirom na prethodni odgovor da se od svedoka ne traži da nagađa, već da kaže ako se zaista seća gde se nalazi ta lokacija.

ADVOKAT KEHOE: Svakako.

SUDIJA ORIE: Da, mi i ne očekujemo ništa manje od gospodina Hendriksa.

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Zaista se ne sećam. To bi se svodilo na nagađanje, ali ja znam da se te dve zgrade nalaze negde u Kninu.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Gospodine Hendriks, dozvolite mi da vam pokažem set fotografija, koje nose oznaku 1D55-0020.

ADVOKAT KEHOE: I, časni Sude, ovo je niz od tri fotografije.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Gledajući u prvu fotografiju koju ste imali, ovo je fotografija koja je uvrštena u dokaze kao P947.

ADVOKAT KEHOE: Ako možemo sada da predemo na sledeću fotografiju.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Gospodine, ovo su fotografije tih istih zgrada na istom području, i očigledno su snimljene nakon što su zgrade bile renovirane, zar ne?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Tako izgleda, da.

ADVOKAT KEHOE: Ako možemo da predemo na sledeću fotografiju.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Ovo je snimak iz vazduha ulice koju smo videli na prethodnoj fotografiji, a ona je snimljena u Grahovu, a ulica nosi naziv Sarajevska. S-a-r-a-j-e-v-s-k-a.

ADVOKAT KEHOE: I samo zbog reference, časnii Sude, ova je fotografija uzeta iz... ako možemo da se vratimo na prethodnu fotografiju? Ovo je snimljeno iz pravca Livanjskog polja ka Grahovu.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Dakle, da li biste se složili sa mnom gospodine Hendriks, da je fotografija za koju ste vi rekli da je načinjena u Kninuu stvari fotografija zgrada koje su bile... ili se nalaze u Grahovu?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Da.

SUDIJA ORIE: Puhvatiću to pod uslovom da su te fotografije snimljene u Grahovu. Gospodine Hendriks, molim vas da napravite jasnu razliku između onog što znate i onog što vam je rečeno u ovoj sudnici. Vi ste imali oko 30 sekundi sve to da pogledate, a onda ste potvrdili da to nije Knin već da je Grahovo. dakle, mogu da zamislim da kažete: "Pa, izgleda veoma slično, pa ako sam mislio da je prva fotografija napravljena u Kninu, a ona nije snimljena u Kninu, mora da sam napravio grešku." To je sve u redu. Ali vi ste sada smestili kad ste bili poslednji put u Grahovu, i identifikovali ih kao zgrade da se nalaze u Grahovu.

SVEDOK HENDRIKS: Ne. U mojoj prvoj izjavi iz 1996. godine, ja sam priložio fotografiju, a u aprilu 1996. godine sam smatrao da su te stambene zgrade u Kninu. Zbog toga sam ja rekao da su to zgrade koje su snimljene u Kninu. to je moguće, jer nije bilo natpisa na fotografiji, i ja sam tad napravio grešku, jer mi nismo puno puta odlazili u Grahovo. Ali ukoliko je ta zgrada... ove zgrade mogu biti u Grahovu, ali iste takve zgrade mogu da budu i u Kninu, ali ja to ne znam. Tako da ja ne znam da li je ta fotografija snimljena u Kninu ili u Grahovu. Ali 1996. godine sam mislio da je fotografija napravljena u Kninu.

SUDIJA ORIE: O tome nema sumnje. Vi sada kažete da na osnovu onoga što sada vidite, da ste vi u to vreme napravili grešku, što je svakako važno za nas da znamo. Istovremeno, ja sam vam postavio to pitanje kako biste postali svesni da očigledno, kako vidim iz vašeg poslednjeg odgovora, bez ikakvog stvarnog saznanja, vi ste sada smestili te zgrade u Grahovo, gde su one možda i bile. Ja to nisam mogao da proverim na Google Eathu. Ja vidim da piše "fotografija Grahova, 2008." dakle, očigledno da je neko napisao na toj fotografiji da je ona snimljena u Grahovu. ali vi svakako o tome nemate saznanja. Ono što vi imate jeste jak utisak da ste možda pogrešili. A da li je ovo zgrada u Grahovu ili u nekom drugom mestu, ukoliko znate, molim vas da nam kažete. Ukoliko ne znate, molim vas da pažljivije odgovarate na pitanja – da se slažete sa gospodinom Kehoeom da se radi o zgradi u Grahovu. Da nastavimo dalje.

ADVOKAT KEHOE: Da, časni Sude. Nudim na usvajanje niz od tri fotografije pod oznakom 1D55-0020.

SUDIJA ORIE: Čini mi se da ovo pitanje... Mislim, svakako, možemo mnogo toga da uradimo. Potrebno je da se unekoliko uporedi okruženje. Takođe znamo da su ponekad zgrade iste, posebno kada je reč o novim zgradama. Čini mi se da je ovo odlična prilika da se konsultujete sa Tužilaštvom i da vidite da li se oni slažu, što bi omogućilo Pretresnom veću da izbegne analizu na osnovu fotografija bez mogućnosti da krene dalje od toga, i da onda donesemo zaključak, možda pogrešan zaključak, a možda i pravilan zaključak. Jer strane su u boljoj situaciji da uporede sve informacije koje imaju i da dođu do sporazuma o tome da li je svedok zaista napravio grešku. možda biste mogli da se složite oko toga?

TUŽILAC HEDARALY: Svakako, časni Sude. Ja ove fotografije do juče nisam video, tako da se nalazim u istoj situaciji kao i vi.

SUDIJA ORIE: Ja u ovom trenutku ne tražim da odmah dođete do konačnog zaključka i da se složite, ali mi se čini da je ovo prilika da se dogovorite o nečemu što je veoma činjenično pitanje.

TUŽILAC HEDARALY: Biće mi zadovoljstvo da razgovaram sa gospodinom Kehoeom o osnovi ove fotografije i videću da li možemo da postignemo dogovor.

SUDIJA ORIE: Gospodine Kehoe, izvolite nastavite.

ADVOKAT KEHOE: Časni Sude, ne znam da li je sada potrebno da ovaj niz fotografija obeležimo za potrebe identifikacije ili da ih samo uvrstimo u dokaze, vezano za...

SUDIJA ORIE: Ne. Gospodine Hedaraly, da li ovo možemo da uvrstimo u dokaze?

TUŽILAC HEDARALY: Mislim da možemo, ali ostaje pitanje osnova koje ste vi pokrenuli.

SUDIJA ORIE: Da. Svakako, ukoliko svedok kaže da je to Grahovo a nema o tome saznanja, mi svakako tome nećemo dodeliti značajniju težinu za Grahovo, niti za 2008. godinu, niti za bilo šta drugo. Gospodine sekretare?

sekretar: Časni Sude, to će biti dokazni predmet Odbrane broj D822.

SUDIJA ORIE: Dokazni predmet Odbrane koji se sastoji od tri fotografije broj D822 se usvaja u spis. Izvolite nastavite.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Gospodine Hendriks, da se zadržimo kod pitanja granatiranja, pretpostavljam da... ili da li ste vi na bilo koji način bili jedan od UN posmatrača koji su izvršili procenu granatiranja Knina i odredili da je granatiranje bilo ograničeno na vojne ciljeve? Da li ste vi učestvovali u tome ili da li ste za to znali?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Ja u tome nisam učestvovao, ali sam saznao za to.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: A da li ste saznali da je zapravo procena UN vojnih posmatrača bila da je granatiranje Knina koncentrisana na vojne ciljeve... ili na vojne mete?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Ne konkretno.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Uopšteno, da li ste vi znali da je to bio njihov zaključak?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Da.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Da li ste takođe znali da je UNCIVPOL sačinila sličnu analizu i da je došla do sličnih rezultata, a to je da je granatiranje bilo koncentrisano na vojne ciljeve?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Ne. Ništa slično nismo primili od UNCIVPOL-a. Mi smo bili u kontaktu sa glavnim štabom UN-a za sektor Jug, i odatle su stizale vojne analize.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Da promenimo samo za trenutak temu, gospodine, kako bismo razgovarali o periodu odmah nakon operacije *Oluja*. Da li ste znali da su se odmah nakon operacije *Oluja*, severno od Knina pa sve do Strmice i dalje vodile borbe između Vojske Republike Srpske Krajine i trupa Hrvatske vojske?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Ne sećam se da li je to bilo poznato.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Možda ste vi znali da se u tom trenutku vode bilo kakve borbe severno od Strmice nakon operacije *Oluja*?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Sasvim je moguće da se to tada događalo, ali ja ne znam da li sam za to znao u to vreme.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: ako mogu sada da vas tačno... ili da vas pitam o nekim događajima koji su se odigrali neposredno nakon *Oluje*. Da li ste vi znali da je 9. avgusta general Gotovina izdao naredbu o oktovnoj odbrani na liniji sukoba Hrvatske vojske i Srba? Da li ste znali da se to dogodilo 9. avgusta?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Ne.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Sada vam skrećem pažnju na dokazni predmet Tužilaštva P830, a to je izveštaj ECMM-a za 10. avgust 1995. godine.

ADVOKAT KEHOE: Ako možemo da vidimo pri vrhu druge stranice tačku 3F.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Ovo vam je bilo pročitano tokom vašeg glavnog ispitivanja: "Tim Knin izveštava o kontinuiranom ograničenju kretanja. U nastojanjima da se dođe do Benkovca i Obrovca, policija im je rekla na kontrolnim punktovima da u ta mesta mogu da dođu samo uz pismeno odobrenje generala Gotovine." Da li se sećate gospodine Hendriks, da li je uopšte bilo pokreta snaga Hrvatske vojske kroz ovo konkretno područje kada ste vi i drugi članovi Tima Knin došli do tog kontrolnog punkta?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Ne.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Da li je bilo pokreta snaga ili da li je bilo bilo kakvog snabdevanja... da li je dolazilo ikakvo snabdevanje sa obale do ovih područja kao i do linije sukoba? Da li se to dešavalo, ako znate?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Ne, ja o tome ništa ne znam.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Da li onda može da se kaže gospodine Hendriks, da vi u to vreme niste ništa znali o tome šta konkretno Hrvatska vojska radi oko kretanja trupa, snabdevanja ili planiranja za sledeću operaciju? Da li je to tačno?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Mi nismo dobijali informacije od generala Čermaka ili hrvatskog oficira za vezu, a oni su bili naši partneri. Nije nam bilo rečeno šta su radile trupe Hrvatske vojske. To nije bio naš posao.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Hvala vam gospodine. Da pređemo na nešto drugo, ako mogu. Primetio sam u vašoj izjavi... a govorimo vašoj izjavi iz 1998. godine u paragrafu broj 8, da ste vi pregledali izveštaje pre nego što bi bila prosleđena u Zagreb. "Nikada nisam video ništa u tim izveštajima što bi me navelo da pomislim da su netačna ili nedosledna sa mojim zapažanjima za taj dan." Sada bih vam skrenuo pažnju na dokazni predmet Tužilaštva P805. samo kako bih vas orijentisao, gospodine, to je izveštaj ECMM-a od 7. avgusta 1995. godine.

ADVOKAT KEHOE: Ako možemo da vidimo drugu stranicu ovog izveštaja.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: U izveštaju ECMM-a za 7. avgust pod tačkom B stoji: "Izgleda da će na području Knina nasumična pljačka i razaranje kuća doći do onog stepena kada će postati još teže organizovati normalan život." Komentar: "Veoma je verovatno da je ovo smišljena politika vlasti." Vi se sa ovim slažete, zar ne gospodine?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Zaista ne razumem pitanje.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Pa komentar, komentar ECMM-a, da se zadržimo na početku gde ste rekli tokom glavnog ispitivanja kao i u vašoj izjavi u paragrafu 8 – da nikada niste videli ništa u tim izveštajima što bi vas navelo da pomislite da je netačno, i rekli ste nam tokom glavnog ispitivanja da ste čitali te izveštaje. A ovde je komentar u kojem se kaže da je veoma verovatno da je pljačkanje i razaranje imovine smišljena politika vlasti. Da li se sada vi slažete sa tim gospodine, sa procenom ECMM-a koja je napravljena 7. avgusta 1995. godine?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Ono što sam rekao u izjavi da sam video ili pročitao odnosui se pre svega na one delove teksta koji su preuzeti iz mog izveštaja ili su bili sažeti. Tako da ja nisam mislio da se uvek slažem sa celokupnim izveštajima regionalnog centra, jer ja za to nisam bio odgovoran. ali oni delovi koji su se odnosili na izveštaj mog tima, mene je to zanimalo, ja sam ih čitao, i oni su prenosili istinu u to vreme.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Sada, ovo je... ovaj izveštaj su napisali od strane Regionalnog centra Knin gospodin Bigland i gospodin Liborius. Sada, on tačno odražava stav RC Knin za 7. avgust, zar ne?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Da.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Sada, gospodine Hendriks, ja ne kažem da pljačke nije bilo, ali na samom početku, neka istraživanja... povlačim ovo. Kao vojnik, vi razumete da su pretrage koje su vođene na području Knina u stvari bile sprovedene iz bezbednosnih razloga, zar ne?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Da.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Da skrenemo sada vašu pažnju na izveštaje koji govore o povratku civila u Knin.

ADVOKAT KEHOE: I ono što bih ja sada želeo je časnici Sude, kako bismo uštedeli na vremenu, da prođemo kroz te izveštaje i da zatim postavim pitanja. Ako prvo možemo da vidimo dokazni predmet Tužilaštva P352.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Ovo je možda dokument koji ranije niste videli, ali radi se o izveštaju o situaciji od 6. avgusta 1995. godine za sektor Jug.

ADVOKAT KEHOE: Ako možemo da vidimo. jedan, dva tri, petu, ili možda šestu stranicu, da šestu stranicu.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Zanima nas paragraf F. Tu na sredini piše: "Više civila, uključujući vozila splitskih registracija viđeni su u Kninu..."

ADVOKAT KEHOE: Ako možemo da vidimo dokazni predmet Tužilaštva P806, a radi se o izveštaju o situaciji ECMM-a od 8. avgusta 1995. godine. Molim drugu stranicu pod 4a.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Poslednja rečenica: "RS, raseljena lica, već se vraćaju u svoje nekadašnje domove, od. 8. avgusta."

ADVOKAT KEHOE: P933, dokazni predmet Tužilaštva, poslednji izveštaj u ovom nizu, jeste izveštaj Regionalnog centra Knin od 9. avgusta 1995. godine pa do 2. novembra, Tim N2.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Poslednji paragraf o opštoj situaciji: "Čini se da Knin po prvi put postaje velika turistička atrakcija. Zabeležen je intenzivan promet na glavnom putu između Knina i Drniša."

ADVOKAT KEHOE: Ako možemo da vidimo sledeću stranicu.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Na sredini stoji: "Primetili smo istu situaciju i u Drnišu. Mnogo civila nalazi se u gradu, i izgleda da traže imovinu koja im je pripadala..." Dakle, gotovo odmah posle Operacije Oluja gospodine Hendriks, civilno stanovništvo je počelo da se vraća u Knin i okolna područja kako bi ponovo ušli u posed imovine. Da li je to tačno?

TUŽILAC HEDARALY: Mislim da je pitanje neodređeno. Da li govorimo o Hrvatima civilima koji se vraćaju a otišli su tokom 1991. godine ili tokom rata ili se radilo o Srbima koji su otišli u avgustu...

SUDIJA ORIE: Gospodine Kehoe, možete li molim vas da budete malo precizniji u postavljanju pitanja.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Gospodine Hendriks, da li je bilo puno raseljenih Hrvata koji su bili proterani iz Knina između 1991. godine i 1995. godine, i da li su mnogi od tih Hrvata se vraćali u Knin i okolna područja u pokušaju da ponovo preuzmu imovinu koja im je pripadala?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Ja verujem dasu bila raseljena lica. To ste mogli da zaključite na osnovu registarskih oznaka na vozilima. Ali da li su oni tražili svoju ili tuđu imovinu, ja ne mogu da kažem.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Pa, ako pogledamo ovaj izveštaj gde piše: "Mnogo civila nalazi se u gradu, i izgleda da traže imovinu koja im je prethodno pripadala." Šta to znači?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: To bi zaista značilo da su tražili svoje kuće kako bi proverili svoju imovinu. Tu tako piše.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Sada, to se događalo gotovo... i prvi izveštaj o kojem smo govorili je od 6. avgusta. To se događalo gotovo odmah nakon Operacije Oluja, zar ne?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Da.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Da porazgovaramo sada još o toj temi civila koji se vraćaju na područje vezano za izveštaj o situaciji o kojem je moj kolega Kuzmanović razgovarao sa vama, a to je dokazni predmet Tužilaštva P35, na drugoj stranici pod naslovom "Vojna procena" gde piše da: "Procenjuje se da brzina uspeha operacije *Oluja*..."

ADVOKAT KEHOE: Izvinjavam se.

(Odbrana se savetuje)

ADVOKAT KEHOE: Izvinjavam se, to je dokazni predmet Tužilaštva P935. Izvinite. P935. Izvinjavam se gospodinu poslužitelju. Možemo li da vidimo drugu stranicu ove procene?

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Tu piše, da: "Procenjuje se da je brzina uspeha operacije *Oluja* iznenadila ne samo Hrvatsku vojsku već i civilnu vlast koja je potom trebalo da dođe i preuzme upravu. Kao posledica, pošto je glavni grad pao za 36 časova, umesto za očekivanih nedelju dana, vojska i policija koje su trebale doći su zakasnile. Civilne vlasti su takođe zatečene nespремne i uopšte nisu bile u stanju da se pokrenu."

ADVOKAT KEHOE: I poslednji izveštaj, a to je dokazni predmet Tužilaštva P830, tačka 2a. Ovo je izveštaj ECMM-a od 10. avgusta 1995. godine. Tu piše: "Političke vlasti u Knin još uvek nisu stigle. Nema nikog s kim bismo mogli da razgovaramo."

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Dakle, gospodine Hendriks, u ovom trenutku, počevši od 6. avgusta, imamo civilno stanovništvo koje se vraća u sektor Jug. Vojna i civilna policija su

zakasnile a ECMM izveštava da i 10. avgusta još uvek nema političkih vlasti u Kninu sa kojim bi mogli da razgovaraju. Da li je ovo tačna procena situacije kada se sve ove ideje iskombinuju?
SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Da, to je moguće. Ja imam drugačiji utisak. Hrvatske snage su izvršile inaziju na to područje i u osnovi su ga držale pod komandom, tako da su mogli da postave sve vrste kontrolnih punktova i ostale prepreke kako bi sprečili civilno stanovništvo. Očigledno se to nije dogodilo, ali možda civilne vlasti nisu bile pripremljene za brzo preuzimanje.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: A da li ste vi znali gospodine Hendriks, da je 6. avgusta 1995. godine doneta ustavna naredba Republike Hrvatske kojom se ponovo uspostavlja njena vlast u Kninu i da je civilna vlast uspostavljena tog 6. avgusta? Da li ste znali za to?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Ne konkretno, ali pretpostavljam da je bilo tako.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Tih prvih nekoliko dana nakon operacije *Oluja*, gospodine, došlo je do ozbiljnog vakuuma u vlasti na području Knina, zar ne?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Ja na to ne mogu da dam adekvatan odgovor jer smo mi brzo predstavljeni generalu Čermaku, vojnom komandantu na terenu, koji je rekao za sebe da je odgovoran za održavanje reda i zakona na čitavom području.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Mislim da ste u odgovoru na pitanje... od strane mog kolege Cayleya rekli da je general Čermak nastojao da pomogne ECMM-u i UN-u, zar ne?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Da.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Ali pre operacije *Oluja*, na tom području je nekih 12.000 kuća u vlasništvu Hrvata bilo uništeno, zar ne?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Da li mislite tokom ratovanja 1991. godine?

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Između 1991. godine i 1995. godine, da li ste znali da je 12.000 kuća bilo spaljeno, hrvatskih kuća, pre operacije *Oluja*?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Znao sam da su u to vreme neke kuće bile oštećene. ali da li ih je bilo 12.000, to ne mogu da vam kažem.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Upućujem vas na svedočenje Ive Karduma od prošle nedelje, na stranici broj 9420, u 17. redu. Tu stoji: "Kao što sam već pomenuo, nekih 12.000 hrvatskih kuća je bilo spaljeno." Vi dok danas sedite ovde nam kažete da ne znate za tu brojku. Da li je to tačno?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Da.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Sada, uz znanje da vam nije bila poznata ta brojka, kada ste procenjivali da je 60 do 70 posto kuća bilo uništeno kao rezultat Operacije *Oluja*, a ja se pozivam na izveštaj koji se nalazi u dokaznom predmetu Tužilaštva P815, a to se nalazi na prvoj stranici, gde piše: "Gruba je procena da je između 60 i 80 posto imovine u bivšem UN sektoru Jug u potpunosti ili delimično uništeno." Klada je o ovome izvešteno, da li je to bio izveštaj bez znanja da je otprilike 12.000 hrvatskih kuća bilo spaljenio pre operacije *Oluja*?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Ja ne znam.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Da sada porazgovaramo o izveštaju koji vam je predočio gospodin Hedaraly, a to je dokazni predmet Tužilaštva broj P920.

SUDIJA ORIE: Gospodine Kehoe...

ADVOKAT KEHOE: Izvinjavam se, P920.

SUDIJA ORIE: Gospodine Kehoe.

ADVOKAT KEHOE: Da, časni Sude?

SUDIJA ORIE: Vi ste ranije naveli stranicu 9490, i 17.red, koliko sam ja... barem tako stoji u transkriptu. A ja u tom redu razgovaram sa gospodinom Mikuličićem koliko će mu biti potrebno vremena.

ADVOKAT KEHOE: Izvinjavam se, časni Sude ukoliko sam pogrešio. to je trebalo da bude 9429, red 17 i 18, ukoliko sam tada pogrešno naveo.

SUDIJA ORIE: Da, to je tamo gde sam ja... no, mislim da je to...

ADVOKAT KEHOE: 9240.

SUDIJA ORIE: Možda sam ja pogrešio. 9420, red 17, u mom transkriptu je razgovor sa gospodinom Mikuličićem o tome koliko će mu biti potrebno vremena.

ADVOKAT KEHOE: To je u... zapravo, to je zanimljivo. Postoji ovde gore broj, ako možemo da vidimo 9498.

SUDIJA ORIE: 9498.

ADVOKAT KEHOE: Govorio sam o broju na vrhu, ali možda je to 9498, red 17.

SUDIJA ORIE: Da, to je pravi izvor, da..

ADVOKAT KEHOE: Mislim da je broj na vrhu onda kad svedočenje zapravo počinje, a ja sam čitao taj broj u odnosu na...

SUDIJA ORIE: Da, pronašao sam to. Izvolite nastavite.

ADVOKAT KEHOE: Ako možemo da prikazemo dokazni predmet Tužilaštva P938.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Gospodine Hendriks, ovo je dokument koji vam je gospodin Hedaraly pokazao tokom glavnog ispitivanja, i mislim da vam je usmerio pažnju na Polaču, P-o-

I-a-č-a, i to u odeljku General Čermak, i to u šestom ili sedmom redu nadole, gde vi govorite o šteti iz 1991. godine. Da li vidite to, gospodine?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Da, vidim to.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: A mi vidimo iz ostatka ovog izveštaja da je šteta u svim ostalim selima bila rezultat aktivnosti nakon Oluje?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Da, kao posledica operacija posle Operacije Oluja.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Da pogledamo sada dokazni predmet Odbrane D751, ako možemo, i to stranice 2 i 3 tog dokumenta. I tu se navode sela 22. avgusta o kojima vam je govorio gospodin Hedaraly, uz objašnjenja na levoj strani. I ako bismo mogli da vidimo sledeću stranicu ovog dokumenta, jer bih želeo sa vama o tome da porazgovaram. Ako sada pogledamo neka od ovih sela, i ako pogledamo treće pri vrhu sa leve strane – Pridraga, a to je Donja Viduka, i to se nalazi na vašem spisku, i vi ste zabeležili da je potpuno razoreno, a popis stanovništva iz 1991. godine pokazuje da je to skoro u potpunosti bilo hrvatsko selo. U donjem levom uglu imamo selo Lisičić, koje je skoro u potpunosti hrvatsko selo, i ono je potpuno uništeno. Ako sada pogledamo gore desno, videćemo mešovito selo Medvedu, sa više od polovine stanovnika Hrvata, i u izveštaju se kaže da je potpuno uništeno. Da ostanemo kod ovog dokumenta, i pogledamo Župane na vašem popisu, vi tu navodite da je bilo delimično uništeno. to se nalazi na levoj strani. A delimično uništavanje pokazuje kako je to uglavnom srpsko selo. Rodaljice... izvinite. To je Kolarna, u području Rodaljice, a to je još jedno hrvatsko selo koje je delimično uništeno. Da ostanemo ovde gospodine. Na osnovu vaše procene, sela koja su bila pretežno hrvatska pre operacije *Oluja*, iz vaših izveštaja se vidi da su ona bila uništena nakon operacije *Oluja*. Da li je to tačno?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Ne, ja to nisam razumeo. Ne razumem tačno pitanje.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Dozvolite mi da to iznesem jedno za drugim, jer možda ja idem prebrzo. Pri vrhu stranice imamo Pridragu, koja se nalazi u gornjem levom uglu, a onda u zagradi stoji Donje Viduke. Mi imamo prema popisu iz 1991. godine 1770 Hrvata, dvoje Srba i sedmoro ostalih. Dakle, popis iz 1991. godine pokazuje da je to hrvatsko selo. Po vašoj proceni u vašem izveštaju koji se odražava na ovoj karti, ovo selo je potpuno uništeno i nema naznaka da je bilo uništeno pre operacije *Oluja*. Dakle, vaš je stav gospodine Hendriks, da su Hrvati posle operacije *Oluja* uništavali sela koja su gotovo u celini bila hrvatska pre... dakle, pre popisa iz 1991. godine?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Ne. Moje opažanje je bilo da su uglavnom uništena u kojima su Srbi bili u većini, ali da je takođe bilo i spaljenih srpskih kuća.

SUDIJA ORIE: Gospodine Hendriks, dozvolite mi da utvrdim da li mogu da vas usmerim na ono što pita gospodin Kehoe. Gospodin Kehoe vam je skrenuo pažnju na sledeće: U ovom prikazu štete pričinjene u selima, vi ste bar jednom naveli mesto Polača i da je bilo uništeno pre operacije *Oluja*. Da?

SVEDOK HENDRIKS: Da.

SUDIJA ORIE: A kada je u pitanju Pridraga, u izveštaju se ne navodi da je to selo uništeno pre operacije *Oluja*, a selo je navedeno kao potpuno uništeno. Gospodine Kehoe vam je predočio da je stanovništvo Pridrage na osnovu popisa iz 1991. godine bilo u ogromnoj većini hrvatsko. I on se sada pita da li je šteta, potpuno razaranje, koja se javlja u vašem izveštaju nastala u operaciji *Oluja*, što navodi na to da su Hrvati uništili selo - koje je bilo u ogromnoj većini hrvatsko 1991. godine - tokom operacije *Oluja*, tojest, da su uništavali svoja vlastita sela. To je pitanje gospodine Kehoe, ukoliko sam vas dobro razumeo, koje ste hteli da ispitajte sa gospodinom Hendriksom. Gospodine Hendriks, možete li da date komentar na ovu liniju rezonovanja kao proizvod vašeg izveštaja u to vreme uz dodatne informacije sa popisa iz 1991. godine?

SVEDOK HENDRIKS: Čini se malo verovatno da bi Hrvati tokom operacija *Oluja* potpuno uništili selo koje je pre 1991. godine bilo u velikoj većini hrvatsko. Možda je prikaz bio nepotpun, ali ja to sada ne mogu da kažem.

SUDIJA ORIE: Nekompletan u kom smislu?

SVEDOK HENDRIKS: U smislu da je možda trebalo navesti da je to selo već bilo uništeno pre 1991. godine, ali to vam sada ne mogu reći.

SUDIJA ORIE: Izvolite nastavite, gospodine Kehoe.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Gospodine, da odemo sada korak dalje, i da pogledamo dva sela koja se nalaze u vrhu. Jedno je Zapužane koje po vama je neoštećeno i selo Komazeci u dolini Komazeci, koje je takođe neoštećeno. Ako pogledamo na karti, Zapužane je negde ka sredini sa leve strane i piše: "Devet Hrvata i 532 Srba." Tako da možemo da kažemo da je gotovo u celosti to srpsko selo. A ako odemo sada na drugi deo karte, u Komazice, vidi se iz popisa iz 1991. godine da je to u potpunosti srpsko selo. U vašem izveštaju se kaže da oba ova u celosti srpska sela nisu bila oštećena. Da li to vidite, gospodine?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Da.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Dakle, ako je ECMM verovao, kao što kažu u dokaznom predmetu Tužilaštva broj P815, da je razaranje srpskih kuća bilo... ili razaranje... povlačim ovo... da je paljenje bila organizovana, kako onda nalazimo hrvatska sela koja su totalno uništena, a tokom istog patroliranja koje ste vi obavili 22. avgusta, vidite srpska sela koja su praktično netaknuta. Imate li za to neko objašnjenje?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Nemam za to objašnjenje.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Šteta koju ste uočili i posmatrali bila je u vreme kada je Republika Hrvatska imala ozbiljnih problema sa smeštanjem raseljenih lica koji su bili na obali ili na drugim lokacijama, zar ne?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: To je moguće.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Dakle, moguće je. Ako je to moguće, da onda porazgovaramo o tome.

ADVOKAT KEHOE: Da pogledamo dokazni predmet Tužilaštva P935.

SUDIJA ORIE: Gospodine Kehoe, molim vas da se ograničimo na ono što svedok zna. Ja ne znam da li... on je rekao da je to moguće. Svakako, ako mu date dodatne informacije, on bi mogao da kaže da je to verovatno ili da u dokumentu tako stoji. Ali to naravno nije ona vrsta svedočenja koju mi tražimo u ovom trenutku. Ali izvolite nastavite, i imajte to na umu.

ADVOKAT KEHOE: Da, časni Sude. Možda je lakše ako prođemo časni Sude kroz niz izveštaja ECMM-a. Časni Sude, ne znam da li biste želeli u ovom trenutku da napravimo pauzu? Verovatno bih ovo mogao da skratim i da završim relativno brzo kada se vratimo?

SUDIJA ORIE: Da. Možda bi to bila dobra ideja, ali pre nego što to učinimo, želeo bih da postavim jedno ili dva dodatna pitanja, a to su. Gospodine Hendriks, ja sam pogledao ove fotografije i to ne samo 30 sekundi već malo duže, i pogledao sam vašu izjavu. Reći ću uz oprez u ovom trenutku, da postoji verovatnoća na osnovu Google Earth karte da je druga fotografija slikana u Grahovu. Sa Google Eartha, to je Bosansko Grahovo?

ADVOKAT KEHOE: Da.

SUDIJA ORIE: Da. Vi ste nam rekli da ste to slikali otprilike 12. avgusta. Možete li da nam kažete kada ste poslednji put posetili Grahovo, Bosansko Grahovo? Da li ste vi tamo otišli posle operacije *Oluja*? Da li ste tamo odlazili pre operacije *Oluja*?

SVEDOK HENDRIKS: Mi smo bili u Grahovu pre operacije *Oluja*, a verujem i ponovo nakon nje.

SUDIJA ORIE: Gospodine Hendriks, a kad ste tamo bili pre operacije *Oluja*, da li je već bilo značajnijih oštećenja u tom gradu?

SVEDOK HENDRIKS: Ne mogu da se setim.

SUDIJA ORIE: A kad ste tamo bili posle operacije *Oluja*, da li je grad bio oštećen u velikoj meri?

SVEDOK HENDRIKS: Ni to ne znam.

SUDIJA ORIE: Da. Ja vas ovo pitam jer ste vi ovde pokazali fotografiju sa znatnim oštećenjem zgrada, a postoji prilična verovatnoća da je to fotografija stambenih zgrada u Bosanskom Grahovu. A ja sada pokušavam da shvatim kada je i gde došlo do greške. Postoji i ta mogućnost, da?

SVEDOK HENDRIKS: Ne radi se o tome da nešto nije u redu. To je... problem je sa mojim sećanjem. U aprilu 1996. godine ja sam pretpostavio da je ta fotografija napravljena u Kninu. Moguće je da se sada pokazalo da su zgrade u Grahovu. Onda je moguće da sam ja 12. avgusta bio u Grahovu, ali se ja toga više ne sećam. To je bilo pre 13 godina.

SUDIJA ORIE: Vi ste rekli 12. avgust. U vašoj izjavi stoji da je bilo tada ili u to vreme. Sada se pojavljuje deo informacije koji vas fokusira tačno na 12. avgust, zar ne?

SVEDOK HENDRIKS: Ne, jer sam u svojoj prvoj izjavi rekao datum otprilike, dakle oko 12. avgusta.

SUDIJA ORIE: Da.

SVEDOK HENDRIKS: A ja sam to opisao 23. aprila 1996. godine

SUDIJA ORIE: Ali vi sada kažete: "Onda je moguće da sam ja 12. avgusta bio u Grahovu." Da li je to samo dedukcija na osnovu onoga što ste videli na fotografiji, jer vi kažete "Ja sam to slikao - ja sam morao biti tamo." Da li vi to govorite?

SVEDOK HENDRIKS: Ako su ove zgrade zaista u Grahovu. Ali iste takve zgrade se možda nalaze i u Kninu. Ali ukoliko se ne nalaze u Kninu, ako je to slučaj, onda je ova fotografija napravljena u Grahovu, ili bi mogao da bude neki drugi grad. Ja ne mogu to da objasnim, ali mi smo bili u Grahovu. Dakle, pretpostavljam da smo u Grahovu bili oko 12. avgusta, a ovu fotografiju sam slikao ja ili moj kolega Stig Marker – Hansen.

SUDIJA ORIE: Da, gospodine Hedaraly?

TUŽILAC HEDARALY: Možda imam informacije koje će pomoći Pretresnom veću. Ne znam da li to želite da učinim dok je svedok prisutan ili ne?

SUDIJA ORIE: Možda da zamolimo svedoka da sada već napravi pauzu, a onda možete da mi se obratite. Mogu li da zamolim gospođu poslužiteljku da isprati svedoka iz sudnice. Imaćemo gospodine Hendriks, pauzu od nekih 20 minuta.

(svedok napušta sudnicu)

SUDIJA ORIE: Gospodine Hedaraly?

TUŽILAC HEDARALY: Postoji izveštaj, časni Sude, koji je spominjan u glavnom ispitivanju. To je dokazni predmet Tužilaštva P934, a to je dnevni izveštaj od 11. avgusta. I na drugoj stranici govori se o oštećenjima u Grahovu i kaže se u izveštaju da su to oštećenja od granatiranja, i ja sam o tome razgovarao sa svedokom, jer je crkva bila neoštećena. A iz toga bi moglo da se zaključi da je svedok bio u Grahovu 11. avgusta. Ne znam da li je to od pomoći?

SUDIJA ORIE: Da. Svedok je ranije pominjao 12. avgust i rekao je da nije siguran da li je to baš bilo 12. ili nije. To bi moglo da bude objašnjenje. Naravno da to ispitujem jer svakako imam veliku zabrinutost oko toga; jer ako je napravljena takva greška, moglo bi da bude da je neko

drugi napravio fotografiju a ko je zadržao negativ, jer mislim da tada još uvek nije slikano digitalnim aparatom. dakle, to je pitanje koje treba istražiti i utvrditi greške, kako bismo razumeli šta se stvarno dogodilo kako bismo bolje mogli da procenimo na kom mestu bi trebalo da budemo izrazito oprezni kada je u pitanju materijal koji nam se predočava. Da li ste ikada pitali svedoka da li još uvek ima negativ kod sebe?

TUŽILAC HEDARALY: Nisam, časni Sude, jer je on rekao da je to bilo u Kninu, i ja...

SUDIJA ORIE: Da. Vi u to vreme niste imali razloga da sumnjate. Mislim da posle pauze jedna od stvari koju možemo da uradimo jeste da pitamo svedoka da li još uvek čuva negative, jer ako ih čuva, onda bi vam to dodatno pomoglo da postignete dogovor oko toga.

ADVOKAT KEHOE: Da.

SUDIJA ORIE: Ako su nove fotografije snimljene u Grahovu – i ja svakako nemam u ovom trenutku razlog zbog čega bih u to sumnjao – onda nam se čini i da je ova druga fotografija takođe snimljena u Grahovu, kao i svi ostali detalji koji izazivaju zabrinutost. Ne to što je fotografija snimljena, već što je predočena da prikazuje oštećenja u Kninu. Idemo na pauzu i nastavljamo sa radom u 13.00 časova, a želeli bismo danas da završimo sa svedokom.

ADVOKAT KEHOE: Da, časni Sude.

(pauza)

SUDIJA ORIE: Gospodine Hendriks, još nekoliko pitanja o fotografijama oštećene zgrade. Da li još uvek imate njihove negative?

SVEDOK HENDRIKS: Ne.

SUDIJA ORIE: Da li znate gde su?

SVEDOK HENDRIKS: Možda se nalaze kod Stig Marker–Hansena.

SUDIJA ORIE: Ova jedna fotografija, da li ste je slučajno zadržali ili imate čitavu seriju?

SVEDOK HENDRIKS: Imam nekoliko fotografija.

SUDIJA ORIE: Da li ste sve njih pokazali istražiteljima ili ljudima iz Tužilaštva?

SVEDOK HENDRIKS: Ne.

SUDIJA ORIE: Samo ste im pokazali ovu jednu?

SVEDOK HENDRIKS: Da. Tih pet koje su priložene uz prvu izjavu.

SUDIJA ORIE: Da. Da li biste nam stavili na raspolaganje i druge fotografije koje još imate?

SVEDOK HENDRIKS: Da.

SUDIJA ORIE: Ne znam da li su strane u postupku zainteresovane da gledaju te fotografije? Ukoliko je to slučaj, onda ćemo svakako pozvati svedoka da nam kaže kada su snimljene, i možda što je još važnije – gde su snimljene.

ADVOKAT KEHOE: Da.

SUDIJA ORIE: Ukoliko postoji potreba za tim, onda ćemo barem znati da postoji izvor informacija. Koliko je on relevantan, o tome nemam ideju. Ali ukoliko to strane u postupku žele da ispituju, to je tu. Izvolite nastavite, gospodine Kehoe.

ADVOKAT KEHOE: Da, časni Sude.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Gospodine Hendriks, pre nego što sklonimo ovu sliku sa ekrana, i kada pogledamo vaš spisak sela koji se nalazi u dokaznom predmetu Tužilaštva P938, u odnosu na vaš prethodni odgovor, gospodine, tačno je da se kaže da vi ne možete da nam kažete da li su oštećenja koja ste vi videli 22. avgusta 1995. godine nastala pre ili posle operacije *Oluja*. Zar nije tako?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Ne mogu sa sigurnošću da kažem. Ali mi smo svakako u to vreme tragali za nedavno oštećenim i spaljenim kućama. Tako da ukoliko u izveštaju piše oštećenje, bez opisa da je to bilo 1991. godine, onda je to bilo spaljeno nedavno.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Da se zadržimo na ovom selu o kojem smo prethodno razgovarali, koje je gotovo u potpunosti bilo hrvatsko selo, Pridraga, a to je Donja Viduka, na vrhu stranice, gde je bilo 1770 Hrvata, i vi ste rekli da je potpuno bilo uništeno, a vi ne znate dok danas sedite ovde da li je bilo uništeno pre ili posle operacije *Oluja*, zar ne?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Ne, ja to ne znam.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: I poslednja stvar ovde, gospodine. Vi ste nam rekli u odgovoru na pitanje mog kolege gospodina Kuzmanovića, a to se nalazi u redu... izvinjavam se, stranica broj 33, red 12: "Na osnovu onoga što ste videli i posmatrali tokom vremena koje ste boravili u sektoru Jug, tačno je, zar ne, da civilne vlasti na osnovu onoga što se događalo u sektoru Jug nisu bile spremne da rešavaju probleme s kojima su se suočavali, posebno pljačku i paljenja. Tačno?" A vaš odgovor je: "Pretpostavljam da je tačno." Ako možemo sada samo ukratko da pogledamo niz izveštaja ECMM-a, a ja ću vam potom postaviti jedno ili dva pitanja o tome.

ADVOKAT KEHOE: Prvo da pogledamo dokazni predmet Tužilaštva P935. To je izveštaj ECMM-a od 13. avgusta, i ako možemo da vidimo treću stranicu ovog dokumenta. Pri kraju stranice piše "Humanitarna procena".

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Druga... pri dnu te stranice, neposredno pre kraja ovog paragrafa piše: "RL..." raseljena lica "... iz hotela i auto kampova na obali, kao i izbeglice iz zapadne Ebrope vraćaju se kako bi obišli svoje domove (neki i da bi ostali). Predstavnik udruženja raseljenih lica splitske županije procenjuje da će se na oslobođenu teritoriju vratiti 100. 000 raseljenih lica."

ADVOKAT KEHOE: Da pogledamo sada dokazni predmet Tužilaštva P511. To je izveštaj ECMM-a od 18. avgusta, i ako možemo da vidimo drugu stranicu "Ekonomska struktura".

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Pri kraju te stranice piše: "Danas je zbog kiše i same činjenice da nezapaljenih kuća ima malo primećeno je nekoliko požara. A malo nezapaljenih kuća zanči da je primećeno nekoliko požara. Polja su i dalje napuštena i niko ih ne obrađuje. Kako će Hrvati požnjati useve još se ne zna. Izgleda da to postaje veliki problem, ili će oni pustiti useve da propadnu. Da li će raseljena lica postati prinudna radna snaga na poljima?"

ADVOKAT KEHOE: Sledeći je od 20. avgusta, a to je dokazni predmet Tužilaštva P937. Još jedan izveštaj ECMM-a, i ako možemo da vidimo poslednju stranicu, pod naslovom "Humanitarna procena". 3d.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: "Raseljena lica i izbeglice iz Hrvatske i Evrope polako se vraćaju na ovo područje. Ali nepostojanje infrastrukture i uništene kuće onemogućavaju direktno naseljavanje.

ADVOKAT KEHOE: Dokazni predmet Tužilaštva P812, od 23. avgusta 1995. godine. Naslov je "Politička situacija". Malo spustite, tamo gde piše: "Plan..."

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: "Plan za B." a to je Benkovac "...je da posluži kao smeštaj za raseljena lica koja dolaze iz turističkih područja. Oni će biti smešteni u šatorima, ukoliko to bude potrebno."

ADVOKAT KEHOE: Da predemo sada na dokazni predmet Tužilaštva P3... P953. To je poslednji dokument od 9. oktobra 1995. godine . I ako možemo da odemo na drugu stranicu "Ekonomska pitanja".

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Radi se o razgovoru Tima Knin sa direktorom fabrike vijaka *TVIK* u Kninu. Razgovaralo se, a vi to možete da pročitate, da ECMM pomaže *TVIK* fabrici. Pri kraju tog paragrafa piše: "Komentar tima: smeštaj je najvažniji. Niko se neće vratiti da radi pre nego što se ovaj problem reši." Moje je pitanje sada gospodine, na osnovu ovih izveštaja, ECMM je videla da su paljenja predstavljala ogroman problem za Republika Hrvatsku, jer su na taj način raseljena lica bila sprečena da se vrate na to područje. Da li je to tačno?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Da.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Dakle, vi se slažete sa mnom da dok se palilo, to nije bilo u interesu Hrvatske... Republike Hrvatske, jer su na taj način raseljena lica bila sprečena da se vrate svojim kućama ili da nasele tuđe kuće. Da li je to tačno?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: U zapaljene kuće raseljena lica očigledno nisu mogla da se nasele. ali u gradu nije bio spaljen veliki broj kuća, pa se postavljalo pitanje koju kuću kome dodeliti? Dakle, postojao je problem oko kuća. Sa jedne strane, bilo je kuća na raspolaganju, ali je bila potrebna dozvola. A kuće koje su bile zapaljene, to je bio problem jer u njima se nije moglo živeti.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Ali mi vidimo na ekranu dokazni predmet Tužilaštva P953, gde piše da nije bilo dovoljno smeštajnih kapaciteta u Kninu za radnike koji bi radili u fabrici TVIK. Da li je to tačno?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Ne u potpunosti. Bilo je kuća, ali su ljudi ulazili u njih bez dozvole, tako da je bilo prilično poremećeno. Nije bilo organizovane procedure o tome kome je gde bilo dozvoljeno da se useli. Tako da sve dok je to bilo na taj način neorganizovano, nekolicina ljudi je došlo u Knin kako bi se priključili toj zbrci.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Bilo je haotično, zar ne, gospodine?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Da. Problem smeštaja je bio haotičan.

SUDIJA ORIE: Gospodine Kehoe, ukoliko vi želite da kažete da... i svakako da ovo nije prvi put da se javlja pitanje... da je spaljivanje kuća sprečilo da ih koriste oni kojima su kuće bile potrebne, onda je poenta u tom slučaju napravljena, da je to možda bilo u interesu... da se ne pali, u tom smislu, da to nije bilo u interesu Hrvatske, i to je potpuno jasno.

ADVOKAT KEHOE: Da, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Izvolite nastavite.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Poslednjih nekoliko pitanja za vas gospodine Hendriks, vezani su za vaš izveštaj a to je dokazni predmet Tužilaštva P951, a to je izveštaj koji se bavio crkvama.

ADVOKAT KEHOE: P951.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Sada, u toj crkvi... na ovoj listi crkava, ne vidim Knin. Da li znate šta se dogodilo sa katoličkom crkvom u Kninu? To je bilo pre operacije *Oluja*. Da li znate šta se dogodilo katoličkoj crkvi u operaciji... u Kninu, pre operacije *Oluja*?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Ne.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Činjenica je da je većina crkava koje su sačuvane u sektoru Jug bile pravoslavne crkve, zar ne?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Ja to ne mogu da tvrdim.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Da pogledamo sada P... poslednji dokument, P934.

ADVOKAT KEHOE: Ako možemo da odemo na... ovo je izveštaj ECMM-a od 11. avgusta 1995. godine , i ako možemo da vidimo treću stranicu, a to je 3G.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Pri kraju, Tim Knin, 3G: '' Tim Knin izveštava da su pravoslavne crkve u Polači i Vrlici neoštećene, ali da je katolička crkva u Vrlici nedavno uništena uz srpske grafite na zidovima.'' Komentar: ''Tim je razgovarao sa Srbima koji su izbegli u bazu a koji su bili sa tog područja, i oni su rekli da je crkva bila netaknuta kad su oni otišli nakon što je počelo granatiranje. Oni veruju da je oštećenja nanela možda Hrvatska vojska kako bi se Srbi za to optužili. Ovo zvuči prilično razumno, kao što je malo verovatno da bi ljudi koji beže kako bi spasili živote se zaustavili zbog pisanja pogrdnih grafita na zidovima.'' Gospodine Hendriks, to je bio vaš tim. Da li je zaistav stav tima bio da su pripadnici Hrvatske vojske uništili njihovu katoličku crkvu u Vrlici?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Ne.

ADVOKAT KEHOE – PITANJE: Hvala vam, gospodine.

ADVOKAT KEHOE: Ja nemam više pitanja, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Hvala, gospodine Kehoe. Gospodine Hedaraly, da li ima potrebe za dodatnim ispitivanjem?

TUŽILAC HEDARALY: Nakratko, časni Sude. Molim da na ekranu vidimo dokazni predmet Odbrane D820.

DODATNO ISPITIVANJE: TUŽILAC HEDARALY

TUŽILAC HEDARALY – PITANJE: Gospodine Hendriks, ovo je vaša izjava iz 1996. godine, izjava o kojoj vam je postavljeno nekoliko pitanja, i želeo bih da razjasnim jednu stvar. Ne znam da li imate pred sobom i štampanu verziju, ali bih želeo da odemo na treću stranicu tog dokumenta, a to je druga stranica same izjave. I ako možemo da se fokusiramo na njen gornji deo. Sada, vama je bilo postavljeno pitanje o tački 3, gde se kaže: ''Ja sam tog popodneva, 4. avgusta saznao od prevodioca, nakon što je celog dana emitovana muzika, da je emitovana snimljena poruka u kojoj Martić izjavljuje da nema razloga za paniku jer su odbrambeni položaji stabilni: '' Sada bih želeo da pređemo na tačku 4 koja se nalazi u sledećem paragrafu. Tu piše: '' Većina vojnika Vojske Republike Srpske Krajine se povukla nakon preporuke krajinskih vlasti emitovanih putem radio Knina stanovništvu da pobegnu što pre - kako bi pomogli svojim porodicama da napuste Krajinu. Meni se sada čini, a ja vas pitam, da li su te dve poruke za koje vam je rečeno da su emitovane na radiju – prva je govorila da su linije odbrane stabilne, a druga je pozivala stanovništvo da ode?

SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Ja ne znam da li su te poruke bile emitovane odvojeno.

TUŽILAC HEDARALY – PITANJE: Kada pročitate tačke 3 i 4 vaše izjave, to ste vi napisali. dakle, kada to čitate, da li vam izgleda da govorimo o istoj poruci ili o dve različite poruke?
SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Tu izgleda kao da je reč o jednoj poruci.

TUŽILAC HEDARALY – PITANJE: Dakle, u istoj poruci, u tački 3, kađže se da su položaji odbrane stabilni. Takođe se kaže da stanovništvo treba da ode.
SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Dozvolite mi da još jednom prvo pročitam paragraf 3. Samo trenutak, molio bih.

TUŽILAC HEDARALY – PITANJE: Da, pogledajte to.
SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: U paragrafu 3 se kaže da je puštena snimljena poruka, a prijatelj mog prevodioca, koji je bio u vojsci je čuo nešto i govorio je o tome, a izbeglice u bazi su takođe izveštavale o tome. Tako da se ovaj unos zasniva na tri izvora.

TUŽILAC HEDARALY – PITANJE: A to je unos broj 3 u vašoj izjavi?
SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Broj 3 i 4.

TUŽILAC HEDARALY – PITANJE: U redu. da pogledamo sada vašu izjavu iz 2008. godine. Želim da vas uputim na paragraf 18.

TUŽILAC HEDARALY: P931. Sačekaću dok svi to ne budu videli na svojim ekranima.

TUŽILAC HEDARALY – PITANJE: Vi tu opisujete kako je izgledao grad 7. avgusta kada ste izašli iz baze UN-a, i vi kažete: "Video sam mnogo ličnih stvari, poput odeće, nameštaja i tako dalje, kako su izbačeni iz zgrada i kuća na dvorišta. Moja kuća je bila opljačkana: moj sat, radio aparat, kasetofon i drugi predmeti su nedostajali kada sam se vratio kući." Sada, gospodin Kehoe vas je pitao na stranici 56 transkripta: "Vi kao vojnik razumete da su neka od pretraživanja na području Knina zapravo vršena iz bezbednosnih razloga, zar ne?" A vi ste rekli: "Da." A moje pitanje za vas je: Ono što ste vi videli u gradu 7. avgusta i sve te stvari na ulici, da li to odgovara opisu da se radili o pretraživanju?
SVEDOK HENDRIKS – ODGOVOR: Ne.

TUŽILAC HEDARALY: Nemam više pitanja, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Hvala.

(Pretrեսno veće se savetuje)

SUDIJA ORIE: Ja ću možda imati nekoliko pitanja, ali prvo tražim informacije od gospodina Kehoea. Vi ste pitali svedoka da li je u toku vožnje video...

ADVOKAT KEHOE: Stradale.

SUDIJA ORIE:...stradale, da. Vi ste se pozvali na dokazni predmet Odbrane broj D820, u poslednjem paragrafu.

ADVOKAT KEHOE: Stranica broj 2.

SUDIJA ORIE: Stranica broj 2, da. To onda nedostaje.

ADVOKAT KEHOE: Ako odete dole u paragrafu, časni Sude....

SUDIJA ORIE: Ako imam stranicu 2, a zatim...

ADVOKAT KEHOE: To je zapravo stranica broj 3 dokumenta, a stranica 2 same izjave. Oni su drugačije navodili stranice.

SUDIJA ORIE: Da, samo prvo to da pročitam.

ADVOKAT KEHOE: Negde na sredini.

SUDIJA ORIE: Da. Jedno kratko pitanje oko toga.

PRETRESNO VEĆE: ISPITIVANJE

SUDIJA ORIE: Pitani ste o žrtvama. Vi ste rekli: "Ja nisam video nijednog ranjenog čoveka." Da li to uključuje da niste videli i nijednog mrtvog čoveka?

SVEDOK HENDRIKS: Da.

SUDIJA ORIE: To je takođe u vezi sa ovim paragrafu u vašoj izjavi. Možemo li da vidimo na ekranu dokazni predmet Tužilaštva P952. ako strane mogu da mi pomognu na kojoj strani da pronađem pitanje... samo da pogledam. Mogu li strane da mi pomognu? Postavljeno je bilo pitanje vezano za lica koja nisu želela da uzmu... da se usele u kuće koje su Srbi napustili.

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: To je odeljak 5 na strani broj 2, časni Sude, na sredini, tačka A.

SUDIJA ORIE: Da. možemo li da uvećamo taj deo? To je deo u kojem se pominje 453 stana, gospodine Hendriks. Na kraju ovog podparagrafa, piše "Slobodna Dalmacija". Želeo bih da znam šta je to značilo za izveštavanje. Znam da je "Slobodna Dalmacija" novina. Šta znači to što se ime tih novina pojavljuje u paragrafu 5a?

SVEDOK HENDRIKS: Mislim da je ceo paragraf 5a zapravo prevod onoga što je objavljeno u tim novinama tog dana.

SUDIJA ORIE: Hvala vam na odgovoru. Određena pitanja su vam postavljena i o preraspodeli stoke. Da li ste videli mrtvu stoku koja očigledno nije uginula, koliko ste vi mogli to da vidite, od prirodnih uzroka?

SVEDOK HENDRIKS: Da, jednu svinju.

SUDIJA ORIE: Hvala vam na odgovorima. Da li ima potrebe za dodatnim pitanjima svedoku? Gospodine Kehoe?

ADVOKAT KEHOE: Ne, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Gospodine Cayley, gospodine Kuzmanoviću?

ADVOKAT KUZMANOVIĆ: Ne, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Gospodine Hendriks, ovim je vaše svedočenje završeno pred ovim Sudom. Hvala vam puno na tome što ste došli i odgovarali na pitanja strana u postupku kao i Pretresnog veća. Uobičajeno bih ovde dodao da cenim to što je neko došao iz daleka, ali to u ovom slučaju ne bi bilo baš prikladno da kažem. U svakom slučaju, želim vam bezbedan povratak kući. Hvala vam mnogo. Gospođo poslužiteljko, molim vas da otpratite gospodina Hendriksa izvan sudnice.

(svedok napušta sudnicu)

TUŽILAC HEDARALY: Časni Sude, postoji jedno administrativno pitanje. Ja sam podneo na direktno usvajanje 65 ter dokument, ali su nas kolege iz Odbrane Čermaka ljubazno obavestili da se verzija tog dokumenta već nalazi u dokazima kao dokazni predmet Tužilaštva P258. Tako da ja povlačim zahtev za usvajanje 65 ter dokumenta broj 2821. I samo zbog zapisnika, tačan broj dokaznog predmeta je P259, izvinjavam se. Hvala.

SUDIJA ORIE: Da. A da li je privremen broj već dodeljen tom dokumentu, gospodine sekretare?

TUŽILAC HEDARALY: Nije, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Nije. U tom slučaju nije potrebno da se bilo šta dalje čini. Povlačenje je ušlo u zapisnik. Da li ima još nekih proceduralnih pitanja, jer sam razumeo da nemamo dostupnog svedoka za preostalih 11 minuta?

TUŽILAC HEDARALY: Tako je, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Da li ima još nekih proceduralnih pitanja koja treba pokrenuti? Ukoliko nema, onda prekidamo sa radom do srede 1. oktobra u 9.00 časova ujutro, u sudnici...

ADVOKAT KEHOE: Časni Sude, samo jedna stvar. Znam da je ovo stvar koja je vama bliska, a to je vezano za odlomke iz Sekulićeve knjige. Ne znam da li želite da u zapisnik uđe koji su bili parametri za to, ili želite da to uradim na neki drugi način?

SUDIJA ORIE: Ako smem, upravo sam hteo da kažem u kojoj sudnici ćemo nastaviti sa radom, ali pošto to još nisam učinio, prekid rada nije potpun. Vi ste se složili s Tužilaštvom o kontekstu stranica?

ADVOKAT KEHOE: Da.

SUDIJA ORIE: U tom slučaju imaćemo u dokazima one stranice koje vi ponudite na usvajanje.

ADVOKAT KEHOE: To je 1D01-0005, a to je dokazni predmet Odbrane D777 i 1D01-0001, a to je dokazni predmet Odbrane D813.

SUDIJA ORIE: Da. Vi shvatate da je meni sada potpuno jasno šta je u dokazima a šta nije u dokazima. Gospodine Hedaraly, pretpostavljam da ćete proveriti ono što je uneto, kako ne bi došlo do greške, jer to je najgora stvar koja bi mogla da se dogodi. Onda će Pretresno veće svakako znati koji deo knjige je sada ponuđen, a ja mislim da smo uvrstili u dokaze onaj deo na koji ste se vi fokusirali, ali mi želimo da se oslobodimo viška stranica, a za koje niste zainteresovani. To znači da vam dajem još jednu priliku, i da nastavljamo sa radom u sredu 1. oktobra u 9.00 časova u sudnici broj 2.

Sednica je završena u 13.36 h

Nastavlja se u sredu, 1. oktobra 2008. godine u 9.00 h.

Fond za humanitarno pravo
dokumentovanje i pamćenje

Fond za humanitarno pravo

Fond za humanitarno pravo
dokumentovanje i pamćenje